

Ortodoxia ne îndeamnă să ne îngrijim întâi de inima noastră și mai apoi de purtare, de făptuire. Poate nici nu trebuie să ne îngrijim de acestea: dacă rânduim ca inima să ne fie bună și sfântă, atunci de la sine și faptele noastre vor fi bune. Dacă însă vom lăsa să ni se înrăiască inima, atunci, firesc, ni se vor înrăutăți și faptele. Căci din inimă ies faptele omului. Dintr-o inimă bună izvorăsc și se revarsă faptele cele bune, la fel cum dintr-o inimă rea izvorăsc cele rele.

Pe toate acestea ni le-a propovăduit Domnul nostru. Iată ce spune El Însuși: „Căci nu este pom bun care să facă roade rele și, iarăși, nici pom rău care să facă roade bune. Căci fiecare pom se cunoaște după roadele lui. Că nu se adună smochine din măracini și nici nu se culeg struguri din spini. Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăiește gura lui” (Luca 6, 43-45)

editura
Σοφία

INIMA ÎN SCRIERILE SFINȚILOR PĂRINȚI ÎNVĂȚĂTURĂ ORTODOXĂ DESPRE CURĂȚIREA INIMII ARHIMANDRITUL SPIRIDONOS LOGOTHETIS

INIMA

ARHIMANDRITUL SPIRIDONOS LOGOTHETIS

ÎN SCRIERILE SFINȚILOR PĂRINȚI

ÎNVĂȚĂTURĂ
ORTODOXĂ
DESPRE
CURĂȚIREA
INIMII

Redactor: Adrian Tănăsescu

Coperta: Mona Curcă

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Traducerea s-a făcut după originalul în limba greacă
ἡ καρδιά, editura „Schimbarea la față a Mântuitorului”
Nafpaktos, 1987.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SPIRIDONOS LOGOTHETIS, arhimandrit

**Inima în scrierile Sfinților Părinți: învățătură
ortodoxă despre curățirea inimii/ arhimandrit**
Spiridonos Logothetis. - București; Editura Sophia, 2001

p.; cm.

ISBN 973-8207-15-0

I. Tica, Șerban (trad.)

Arhim. SPIRIDONOS LOGOTHETIS

INIMA

în scrierile Sfinților Părinți

**Învățătură ortodoxă
despre curățirea inimii**

Traducere de Pr. Șerban Tica

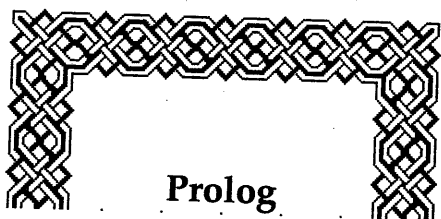
Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura
Σοφία

București, 2001

13

*Mulțumim Cuviosului Părinte
Arhimandrit Spiridonos, egumenul
Sfintei Mănăstiri a Schimbării la
Față a Mântuitorului, Nafpaktos,
pentru generozitatea de a ne fi
acordat dreptul de traducere și
editare a cărților sale în românește.*

Prolog

n zilele noastre există o mare sete de cunoaștere a vieții duhovnicești ortodoxe. Și, slavă lui Dumnezeu, multe cărți de calitate dăruiesc „pâinea și apa vieții” – adevărurile Ortodoxiei – spre săturarea celor ce ce „flămânzesc și însetează”. Nădăjduiesc ca, alături de ele, și această cărticică să ajungă în mâinile acelor și să le dăruiască, cât mai simplu, pe înțelesul tuturor, învățătura ortodoxă a Sfintei Scripturi și

Sfinților Părinți ai Bisericii despre o temă fundamentală a vieții duhovnicești: inima. Scriitorul a realizat-o în principal plecând de la circa 190 de texte patristice și speră ca acest lucru să-i poată ajuta și pe cei mai simpli creștini să înțeleagă și să trăiască acestea, atât de importante pentru mântuirea lor.

8 mai 1985

La praznicul iubitului ucenic al Domnului,
Sfântul Ioan Teologul

Arhim. Spiridonos
Stareț al Sf. M. Schimbarea la față a
Mântuitorului

Omul are două inimi. Una este inima trupului. Cealaltă este inima sufletului. De mare importanță este starea cea bună sau rea a fiecăreia dintre ele. În cazul în care una dintre inimi suferă de ceva, atunci cu siguranță suntem „bolnavi de inimă” și viața noastră e în pericol, fie viața trupului, fie viața sufletului nostru.

Pentru viața noastră duhovnicească o mare importanță o au starea și însușirile inimii. Dacă

avem o inimă bună, atunci negreșit suntem și buni creștini. Dacă avem o inimă rea, cu siguranță suntem răi creștini. Aceasta, din nefericire, n-au înțeles-o destul de mulți, atât clerici cât și laici. Și în vreme ce se îngrijesc să se arate în afară buni, cuviincioși, cinstiți, conștiincioși, evlavioși, viețuind în rânduială, din nefericire nu se îngrijesc deloc, sau aproape deloc, să aibă o inimă curată, bună și sfântă.

Mulți dintre aceștia au izbutit să nu ucidă, să nu desfrâneze, să nu înșele, să nu fure. Mulți au reușit să fie persoane respectabile în privința bunei lor creșteri, a bunei lor purtări. Mulți au ajuns să fie lăudați de ceilalți oameni datorită actelor de binefacere făcute bisericilor sau săracilor. Mulți alții i-au și convins pe ceilalți de sfințenia lor de vreme ce țineau toate îndatoririle și prescripțiile religioase. Însă toți aceștia se îngrijesc de formele și lucrurile din afară.

Câți sunt însă aceia care se străduiesc să le rânduiască pe cele dinlăuntru lor, cele care nu se văd, pe care nu le vede lumea, numai de Dumnezeu știute? Cele ascunse în inima omului?

Mulți învățători ne dau sfaturi. Din păcate, cele mai multe privesc cele ce trebuie făcute în afară și nu cum să fim înlăuntru nostru, în inima noastră.

Părinții creștini își îndeamnă copiii. Învățătorii, profesorii își învață elevii. Predicatorii își sfătuiesc

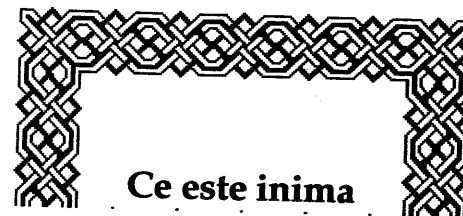
ascultătorii. Duhovnicii își îndrumă ucenicii. Rar sunt însă sfaturile care privesc starea inimii. Cele mai multe se referă la faptele cele bune și la buna purtare.

Trebuie să mărturisim cu sinceritate că noi, cu toții – unii mai mult, alții mai puțin –, am căzut în această extremă, ori trăind așa, ori învățând pe alții despre ce trebuie să facem, și nu despre cum trebuie să fim în inima noastră. Toți ne-am abătut mai mult sau mai puțin către această pornire anapoda, trăind și învățând întâi ce trebuie să facem și doar mai apoi ce și cum trebuie să fim în adâncul inimii.

Este o mare greșeală. Pentru dreapta credință lucrul care precumpănește, către care trebuie să tindă preocuparea noastră, este starea inimii. Ortodoxia ne îndeamnă să ne îngrijim întâi de inima noastră și mai apoi de purtare, de făptuire. Poate nici nu trebuie să ne îngrijim de acestea: dacă rânduim ca inima să ne fie bună și sfântă, atunci de la sine și faptele noastre vor fi bune. Dacă însă vom lăsa să ni se înrăiască inima, atunci, firesc, ni se vor înrăutăți și faptele. Căci din inimă ies faptele omului. Dintr-o inimă bună izvorăsc și se revarsă faptele cele bune, la fel cum dintr-o inimă rea izvorăsc cele rele.

Pe toate acestea ni le-a propovăduit Domnul nostru. Iată ce spune El Însuși. „Căci nu este pom bun care să facă roade rele și, iarăși, nici pom rău care să facă roade bune. Căci fiecare pom se

cunoaște după roadele lui. Că nu se adună smochine din măracini și nici nu se culeg struguri din spini. Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui, scoate cele rele. Căci din prisosul inimii grăiește gura lui." (Luca 6, 43-45)

A cum să cercetăm mai amănunțit tema numită **inima**. Ne întrebăm uneori ce este inima. Alteori auzim spunându-se: „te ajut din toată inima”, „sunt alături de tine cu toată inima”, „m-am rugat din toată inima”. Ce înseamnă însă acest „din inimă”? Ce este această inimă? Am putea să folosim cuvinte mai cunoscute, mai clare, ca să o descriem. Să încer-

căm punând ca temelie cele scrise în Sfânta Scriptură și de Sfinții Părinți.

Inima este simțirea. Inima este voința omului, inima este mintea omului.

Inima este acestea trei la un loc, toate într-o unire nedespărțită. În Scriptură însă, precum și în textele Părinților găsim cele trei cuvinte având același înțeles. De multe ori și cuvântul „suflet” are înțelesul de „inimă”.

Când avem un simțământ intens înăuntrul nostru, cu siguranță este manifestarea inimii noastre. O dorință puternică, bună sau rea, o tristețe, o dezamăgire, un murmur tainic, o dispoziție bună sau rea. O participare afectivă, o mare bucurie sau o mare tristețe, lucruri cu imediată rezonanță și în inima noastră trupească, care o și pot face să sufere grele vătămări din pricina intensității lor. Când facem ceva cu pasiune lăuntrică, când suferim înăuntrul nostru din această cauză, atunci suferă inima. Aceasta se întâmplă, de exemplu, când ne rugăm lui Dumnezeu, cerându-i ceva cu multă ardoare. De asemenea, se întâmplă acelora care iubesc intens fie vreun om, fie pe Dumnezeu. Suferă inima, se bucură inima. Se mâhnește inima. Se înseninează și nădăjduiește inima. În toate aceste situații avem participarea celor trei puteri amintite mai sus: și a simțirii, și a voinței, și a gândirii.

Poate să obiecteze cineva zicând că mintea nu poate fi și inimă, de vreme ce atunci când zicem

minte obișnuim să înțelegem creierul. Însă după Sfinții Părinți mintea noastră se află în inima noastră și întrebuințează creierul ca organ al exprimării ei. Aceasta au susținut-o Părinții neptici ai pustiei, precum și Sfântul Grigorie Palama, și „această teorie a fost întărită de autoritatea hotărârilor sinodale ale Bisericii din Constantinopol” (*Dialoguri la Athos*, p. 40).

Gândurile, deci, sunt născute cu adevărat de minte, de gândire, care însă se găsește nu în creier, ci în inimă, de unde ies, vin și sunt prelucrate în creier.

Un exemplu care sper să ajute înțelegerea și acceptarea celor spuse: petrolul este creat în adâncul pământului, în niște rezervoare naturale subterane. Ceva asemănător se petrece și cu gândurile. Se nasc în adâncul inimii, acolo unde se află mintea sa – un zăcământ izvorător de gânduri, ca și petrolul din zăcămintele subterane. Pe urmă din minte gândurile sunt preluate de creier ca într-o rafinărie care le prelucreează. La fel cu petrolul care, odată ieșit la suprafață, este depozitat în tancuri, este prelucrat în rafinării și preluat mai apoi de noi spre folosință.

În adâncul pământului există și alte lucruri în afara zăcămintelor naturale de petrol; există straturi de roci, pământ, magmă, apă ș.a. Așa și în adâncul inimii există și altele în afara gândurilor. Există sentimentele, dorințele, hotărârile, există multe alte puteri ale sufletului.

Nu este mintea strict vorbind inimă, nici inima nu este doar minte. Mintea este conținută în inimă, care este mai cuprinzătoare decât mintea, ce naște de fapt gândurile.

Din profunzimile inimii răsar gândurile bune sau rele. Și atunci când spunem că trebuie să fim atenți la gândurile noastre, înțelegem că trebuie să le întâmpinăm acolo unde se nasc, în inimă. Și dacă sunt bune, să le lăsăm să iasă, să le urmăm spre depozitele și laboratoarele creierului. Și, dimpotrivă, dacă sunt rele, să le omorâm în locul în care s-au născut: în inimă. În partea inimii care se numește minte.

Am văzut pe scurt legătura între inimă, rațiune și gânduri. În mod similar pot fi înțelese și celelalte puteri ale sufletului ce se găsesc în inimă, afectivitatea și voința omului. Și afectele, sentimentele, bune sau rele, se nasc în inimă și de acolo tind să iasă la suprafață, în viața noastră. Și voința noastră, dorințele, hotărârile, bune sau rele, tot înăuntrul inimii se nasc și de acolo se ridică și ajung trăiri, lucrări, fapte.

Trebuie subliniat că orice se lucrează în inima noastră, fie gânduri, fie afecte, fie voință, înainte de a răzbate la arătare trebuie să treacă prin toate fibrele inimii. Să ia mai întâi cele trebuincioase din toate lăcașurile ei, primind însușirile necesare și doar apoi să ia viață și formă. De exemplu, un gând bun trebuie să se unească – să se îmbrace – cu o simțire bună și cu o voință asemenea, pentru a putea fi desăvârșit. Altfel este incomplet, uscat și

ușor va ajunge rigid, învârtos și pe deplin străin de Dumnezeu.

Mai mult, un sentiment frumos nu este de-ajuns pentru a deveni o faptă bună. E nevoie și de gândurile ajutătoare, și de o voință bună. Aceleași se pot spune despre dorințe și despre fiecare „vreau”, adică despre ceea ce privește voința omului.

Toate cele ce vin din inima noastră trebuie să fie desăvârșite. Drepte, bune și curate. Nu rele, strâmbe sau incomplete. Căci atunci ne vom arăta și vom fi niște oameni bolnăvicioși, precum genul sentimental bolnăvicios cu tot dezechilibrul lui, oameni a căror viață este dirijată numai de sentimente.

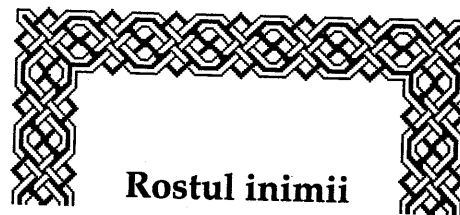
Omul, și deci inima lui, nu ființează numai din sentimente, nici numai din voință, nici numai din rațiune. Este un întreg din toate acestea. Pentru nici un motiv nu trebuie să se împartă, să se dezbină în sine. Nu putem zice că de o parte există rațiunea și de alta sentimentele; una să fie numită sentiment și alta voință. Astfel inima este dezbinată, iar omul care are inima dezbinată „este nestatornic în toate căile sale” (Iacov 1, 8), precum spune Sfânta Scriptură, sau are, după cum o numesc psihologii, o personalitate dedublată. Este de neconceput pentru credința ortodoxă ca mintea, rațiunea să creadă în Dumnezeu, iar voința să dorească păcatul. Nu că aceasta nu se întâmplă, se întâmplă cu noi toți. Dar aceasta o considerăm greșală.

Drept este – și aici se află ținta noastră – ca toate funcțiile inimii să se găsească într-o unitate neîntreruptă, ca inima să fie una și finalitatea tuturor funcțiilor inimii una: Dumnezeu. Zice despre aceasta Sfântul Maxim Mărturisitorul: „rostul rațiunii este să aibă cunoașterea lui Dumnezeu, rostul afectelor este de a-L dori și a-L iubi pe Dumnezeu, iar scopul voinței de a se ține de voia Domnului”.

Păcatul sparge această unitate a inimii, ne abate mintea spre fapte și o îndeletnicește cu „cele trupești și pământești”, precum spune Sfântul Grigorie Palama.

Răsucesce apoi sentimentele și dorințele spre desfătări, spre desfrânări și sminteli, spre felurite pofte, spre slava cea deșartă. Răsucesce voința către patimile care o și înrobesc. Astfel se frânge inima, se dezbină și de multe ori trăim noi înșine sau îi vedem pe alții în această sfâșiere: voința se întoarce spre Dumnezeu, dar nu iese mintea din necredință; se întoarce mintea către Dumnezeu, dar nu poate voința, fiind robită de patimi ș.a.m.d.

Puterile inimii trebuie unite și împreună-lucrătoare. Iar inima să fie **una**.

Rostul inimii

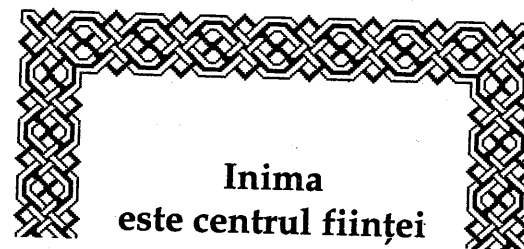
Mă întreb însă cu ce rost a creat Dumnezeu inima. Sfântul Nicodim Aghioritul răspunde: „Să știi, frate, că inima omului a fost zidită de Dumnezeu spre a se întoarce mereu spre El, să-L primească pe Însuși Ziditorul, precum zice oarecare dintre Părinți «inima omenească a fost zidită spre a-L primi pe Însuși Ziditorul». Deci atunci când inima omului păcătuiește, îl părăsește pe Ziditorul ca să se

întoarce spre cele zidite. De aceea se și definește păcatul astfel: «păcatul este respingerea Ziditorului și întoarcerea chiar către cele zidite». Când însă cineva se pocăiește, atunci părăsește zidirea și se întoarce către Ziditor. De aceea pocăința se definește astfel: «Pocăința este lepădarea de cele zidite și întoarcerea către Ziditor». Iar dacă și tu, frate, dorești ca inima să-ți fie mereu întoarsă către Dumnezeu, spre Însuși Ziditorul, n-o lăsa să încline către cele de jos, către cele pământești, deoarece se pervertește și se schimonosește în toate felurile, cum zice și Fericitul Augustin: «atunci când sinele omului înclină către cele de jos și pământești, tot atunci se strâmbă și inima acestuia». La fel și David zice despre oamenii cei pământești: «fiii oamenilor, până când [veți fi] grei la inimă?» (Ps. 40, 2), iar tu ridică inima ta în sus către ceruri, ca astfel să se îndrepte precum același Augustin zice: «atunci când se ridică omul spre cele de sus, atunci se îndreaptă și mintea omului» (Grădina darurilor, p. 224-225).

cum mă întreb unde se găsește oare inima omului. Părinții Bisericii care s-au îndeletnicit mult cu această temă duhovnicească o localizează în inima trupului. Desigur, nu înseamnă că o consideră un țesut celular sau o venă sau o arteră. Cu siguranță, nu. Deoarece inima duhovnicească nu este una materială. O consideră ca un loc al persoanei care există deasupra și înăuntrul inimii de carne, în orice caz, într-un spațiu tainic cu neputință de cunoscut sau de

înțeles cu mintea noastră. Primim însă această învățătură a Părinților prin credință precum primim și toate celelalte taine ale Credinței noastre. Această Taină este deci suflarea lui Dumnezeu în inima cea trupească. Zice despre aceasta Calist, Patriarhul Constantinopolului: „Este un lucru minunat că Dumnezeu Tatăl a vărsat din Duhul Său simțire și suflare înțelegătoare în inimile trupești care drept au crezut în Cuvântul întrupat“.

Această simțire înțelegătoare, această suflare a lui Dumnezeu este inima noastră. Iar locul ei în viața noastră duhovnicească este central. Aceasta este centrul ființei noastre. Iată ce zice și Sfântul Nicodim Aghioritul:

„Trebuie să știi mai întâi că precum centrul se găsește în mijlocul cercului și circumferința este construită prin proiecția razelor ce pleacă din centru, care se și unesc în centru, la fel și inima se

găsește în om ca centru în care sunt unite simțirile, toate puterile trupului și toate puterile sufletului" (*Manual sfătuitoare*).

Așa cum inima noastră este centrul vieții trupului, la fel și inima duhovnicească este centrul vieții noastre duhovnicești. Este ceea ce avem mai înalt. Este împărăteasa tuturor trăirilor sufletești și trupești. Iar atunci când împărăteasa are și harul dumnezeiesc, se petrece ceea ce ne spune Sfântul Macarie Egipteanul: „Inima domnește peste toate cele ale trupului și atunci când harul cucerește întreaga inimă, împărătește și asupra tuturor gândurilor și asupra părților ei. Deoarece acolo, în inimă, se găsesc și mintea și toate gândurile”. „Acolo, deci, trebuie să cercetăm dacă harul a lăsat scrise legile Duhului Sfânt”. Se întreabă Sfântul Grigorie Palama: „Unde acolo? În mădularul care împărătește. În tronul harului. Acolo unde se găsesc toate gândurile sufletului. În inimă”.

Precum vedeți, sfinții localizează centrul, adâncul omului, temelia rațiunii și a gândurilor noastre, în inimă. Și nu greșesc.

Sfânta Scriptură ne adevărește în mod categoric. Nu redăm aici toate locurile grăitoare, deoarece acestea sunt foarte multe. Dăm numai câteva trimiteri, pentru cei care doresc să citească, din Noul Testament: *Matei* 9, 1; 15, 18-19, *Marcu* 2, 6; 2, 8, *Luca* 1, 51; 2, 35; 2, 51; 3, 15; 5, 22; 9, 47; *Ioan* 12, 40; *Romani* 1, 21.

Lăcașul Sfintei Treimi

Acolo, în inima noastră, în centrul și în adâncul întregii noastre existențe, acolo unde este împărăteasa ființei noastre, unde este rațiunea cu gândurile noastre, acolo vine Sfântul Duh, trimis de la Dumnezeu cel din Treime. „Dumnezeu a trimis pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva Părinte” (*Galateni* 4, 6), spune Sfânta Scriptură. Lucrarea Lui (a Duhului) este aceea de a-L chema în inimile

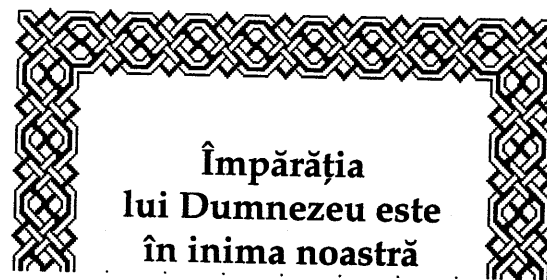
noastre cu glas înalt – cu strigăt – pe Tatăl nostru cel ceresc.

Acolo, în inima noastră, vine să locuiască și Hristos. De-ar fi să locuiască! În Epistola către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel se roagă pentru noi și-L cheamă pe Dumnezeu zicând: „Și Hristos să se sălășuiască prin credință în inimile noastre...” (Efeseni 3, 17).

Acolo, în inima noastră, locuiește Dumnezeu. Fericitul Augustin L-a iubit mult pe Dumnezeu, de vreme ce s-a și întors dinspre lumea păcatului în care trăia. Spune acesta în rugăciunea de mai jos că pe când el încerca să-L găsească pe Dumnezeu în materie, în lucrurile lumii, în creație, Dumnezeu era înăuntrul inimii lui și nu în afară, unde zadarnic căuta să-L vadă. „Târziu Te-am iubit – Dumnezeul meu – pe Tine care erai frumusețea cea de demult și totodată cea mai nouă. Târziu Te-am iubit – Dumnezeul meu – și Tu erai înăuntrul inimii mele, iar eu mă lăsasem pe dinafară și acolo Te căutam în toate cele de Tine zidite, în cele de care mă lipisem eu, nătângul”.

Fericiți cei care trăiesc arătarea lui Dumnezeu înăuntrul inimii lor. Inima acestor oameni este plină de dulcea bucurie duhovnicească. Este o inimă binecuvântată, sfințită, mântuită. Înăuntrul ei locuiesc și Tatăl, și Fiul, și Duhul Sfânt, Sfânta Treime.

Împărăția lui Dumnezeu este în inima noastră

Acolo, în inimă, trăiește omul raiul, împărăția lui Dumnezeu, chiar de acum, de aici. „Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul nostru” (Luca 17, 21), zice Domnul. Dar unde înăuntrul? Unde altundeva decât **în inima noastră**. Oricine vrea să găsească împărăția lui Dumnezeu nu are decât să privească bine înăuntrul său și acolo o poate vedea. Va vedea o lume duhovnicească, un loc duhovnicesc. Sfântul Isaac Sirul ne descrie acest loc:

„Pământul cel duhovnicesc se află înăuntrul omului curățit sufletește, soarele care strălucește peste acest pământ este lumina Sfintei Treimi. Văzduhul pe care-l respiră cel care locuiește acolo este Prea Sfântul Duh. Viața. Veselia, bucuria aceluia loc este Hristos. Aceasta este împărăția lui Dumnezeu ascunsă înăuntrul nostru, după cuvintele Domnului” (Sfântul Isaac Sirul, *Nevoințe ascetice*, cap. 8). „Străduiește-te să intri înăuntrul locului tău tainic și vei vedea locul cel ceresc. Este unul și același lucru. Printr-o singură intrare intri în amândouă. Scara către împărăția cerurilor este înăuntrul tău. Este într-un chip tainic întrupată în inima ta. Adâncește-te de-acum în ea, ieșind din împărăția păcatului, și vei găsi acolo înăuntrul tău scara pe care pășind vei putea să urci la cer” (Sfântul Isaac Sirul, cap. 2).

Marea temă a mântuirii noastre privește înclinațiile inimii. Acolo, înăuntru, au loc cele mai importante și mai mari trăiri ale noastre.

Acolo vine harul și lumina lui Dumnezeu, desigur după măsura în care l-am cerut și noi.

Acolo simțim tăria, nădejdea și bucuria îmbrățișării dăruite de Dumnezeu celor ce-L iubesc.

Acolo împărătește pacea.

Acolo, în inima noastră, Sfântul Duh aduce dragostea lui Dumnezeu, precum zice Scriptura: „Iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă” (*Romani* 5, 5).

Însă acolo, în inimă, este nevoie să fim întăriți, puternici.

Acela care are puterea dumnezeiască în inima lui nu se înfricoșează de nimic. De aceea Apostolul Pavel cere în rugăciunile lui: „să vă dăruiască după bogăția slavei Sale, ca să fiți puternic întăriți, prin Duhul Său în omul dinăuntru” (*Efeseni* 3,16). Și o dată cu această putere dumnezeiască „Hristos să se sălăsluiască prin credință în inimile voastre, înrădăcinați și întemeiați fiind în iubire, ca să puteți înțelege împreună cu toți sfinții care este lărgimea și lungimea și înălțimea și adâncimea și să cunoașteți iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoștință, ca să vă umpleți de toată plinătatea lui Dumnezeu” (*Efeseni* 3, 17-19).

Împărăția păcatului

În același loc al inimii noastre vine și diavolul.

Acolo își clădește împărăția sa.

Acolo stârnește tulburările și îngrozirile; certurile și războaiele din inima omului pornesc.

Acolo este frica.

Acolo se așază ura.

Acolo se aprind gândurile viclene, cele rușinoase și rele. Și de acolo, zice Domnul, „din inimă ies gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări,

furțișaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sunt care spurcă pe om...” (*Matei 15, 19, 20*).

Acolo trăiește omul iadul, încă de acum. Acolo devine blestemat.

Acolo vin diavolii și, precum zice Domnul, „să-lăsluiesc aici și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi” (*Matei 12, 45*).

Acolo înăuntrul, în inima omului, diavolii se mișcă ca șerpii veninoși și pregătesc fiecare răutate pentru omul care-i primește sau pentru alții. În legătură cu aceasta ne vorbește Sfântul Grigorie Palama: „Atunci când harul lui Dumnezeu nu locuiește înlăuntrul omului, diavolii își fac cuib în adâncul inimii lui ca niște adevărați șerpi și nu lasă inima omului să dorească binele”.

Acolo, zice Sfântul Nicodim Aghioritul, există patimile de toate felurile, gândurile hulitoare, ticăloase, desfrânate, toate dorințele cele rele, înclinațiile, poftele, străduințele și deprinderile; acestea ajung să o rănească cu lucrurile lumii, din inimă născându-se și găsindu-se tot în inimă. Și precum cenușa înăbușă scânteia focului, astfel și acestea înăbușă dumnezeiescul har primit la Sfântul Botez, precum zice Sfântul Calist.

Acolo este rătăcirea și începutul păcatelor de tot felul ce s-au lucrat după Sfântul Botez, prin gândurile și lucrările rele care și acum se săvârșesc în fapte. Acolo este satana, chiar dacă nu în cel mai adânc loc al inimii (unde este harul, precum a zis Sfântul Diadoh) (*Manual sfătuitor*, pp. 112-113).

Acolo merg să se sălășuiască toate ispitele. În inimă. Și Sfântul Grigorie Teologul plânge, căci cu smerenie vede ispita înăuntrul său: „Ai venit iarăși înăuntrul meu, vicleanule. În adâncul inimii mele paști”...

Acolo, zice Sfântul Vasile cel Mare, locuiește păcatul. „Rădăcina lucrărilor trupești se găsește în hotărârile inimii; fiindcă adulterul se stârnește mai întâi ca un foc înăuntrul inimii omului senzual și doar mai apoi se naște păcatul săvârșit cu fapta” (*Comentariu la Psalmul I*).

Acolo, în inima omului, prin toate ispitele, păcatele, patimile și toate cele rele, încearcă diavolul să stăpânească. Când omul le și dorește pe acestea, firea lui se schimbă cu totul. Atunci zicem despre un astfel de om că e stăpânit de diavol, că merge unde îl duce acela precum este dus calul de călăreț.

*

Păcatul se naște în inima omului și trăiește acolo așteptând prilejul să iasă afară prin gânduri sau fapte. Și dacă niciodată nu reușește să iasă afară, împiedicat fiind de vreo anume pricină, ce se va întâmpla? Va trăi păcatul înăuntrul inimii omului, drept pentru care omul va fi neîndoielnic păcătos chiar dacă păcatul dinăuntrul lui nu devine faptă.

Iată ce ne învață Domnul folosind exemplul adulterului: „Eu însă vă spun: că oricine se uită la

femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea, în inima lui” (*Matei 5, 28*).

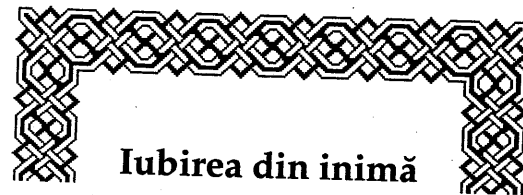
Este posibil, și s-a observat asta, să trăiască omul păcatul în inima lui și să-l iubească cu toată inima și să-l gândească și să-l dorească și să se îndeletnicească neîncetat cu acesta înăuntrul său fără să-l săvârșească în afară. Atunci omul are o inimă bolnavă. Iar dacă omul are inima bolnavă și cu ea a iubit puternic păcatul, și l-a dorit, și s-a îndeletnicit mereu cu el, cum să fi putut să-L mai iubească pe Dumnezeu? Cum să-L mai dorească omul pe Dumnezeu? Dumnezeu cere să-L iubim din inimă. Din toată inima. „Să-L iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta”, spune porunca lui Dumnezeu (*Marcu 12, 30*).

*

Dacă inima noastră iubește păcatul, nu-L va iubi pe Dumnezeu. Dacă inima noastră se va deda răutății, nu va putea vorbi cu Dumnezeu. Dacă inima noastră dorește cele rele, nu-L va putea dori pe Dumnezeu. Dacă inima noastră vrea răul, nu-L va vrea pe Dumnezeu.

Dumnezeu cere inima noastră. „Dă-mi Mie, fiule, inima ta...” (*Pilde 23, 26*), îi spune omului, cerându-i inima spre a-I fi Lui tron, spre a se sălășlui acolo ca Împărat. Însă pe un tron nu încap doi împărați, doi cârmuitori. Pe tronul inimii va locui ori Dumnezeu, ori păcatul.

Prin urmare, noi ne dăm inima către cine credem că merită mai mult. Către Cel pe care îl considerăm ca o comoară preascumpă și neprețuită. „Căci unde este comoara ta acolo va fi și inima ta” (Matei 6, 29). Iar dacă comoara noastră cea neprețuită este Dumnezeu, atunci îi dăruim întreaga noastră inimă și Îl iubim „din toată inima noastră”. Dacă însă altceva prețuim mai mult înăuntrul nostru, atunci vom dăruia tronul inimii noastre acelui lucru, acelui altceva, care poate fi banul sau puterea, slava, știința bună, plăcerea trupească, sănătatea, frumusețea, o femeie, un bărbat, o opțiune politică. Atunci în inima noastră împărățește păcatul.

Iubirea din inimă

Adevărata valoare a legăturilor cu aproapele nostru se măsoară prin ce și cum simțim pentru acesta în inima noastră. Nu prin ce spunem cu buzele sau ce facem cu mâinile pentru el.

Dacă am întreba pe cineva: „Ce preferi, vorbe dulci din partea soției tale sau ca aceasta să te iubească mereu din toată inima ei?”, cu siguranță

ar răspunde că preferă dragostea ei. Care om se mulțumește doar cu vorbe care pot ascunde adeseori multă fățarnicie? Ce să facă cu vorbele sau cu darurile celui care și-a dat inima altuia?

Într-un sat, doi bătrâni mi s-au plâns de necazul lor: copiii nu se mai îngrijeau deloc de ei. „Ne îngrijesc, părinte, îmi spuneau, ne îngrijesc de departe. Ne trimit bani. Ce să facem noi la bătrânețe cu mulți bani? Nu simt nimic pentru noi în adâncul inimii lor. Toate le fac ca să nu-i vorbească lumea de rău. Nu au loc în inima lor pentru părinții lor cei bătrâni.”

Toți dorim să fim iubiți de rude, de prieteni, de vecini, de aproapele. Și, desigur, dorim s-o facă din toată inima. Nu în mod mincinos și ipocrit. Și precum vrem să fim iubiți de ceilalți din inimă, așa și ceilalți doresc dragostea și inima noastră.

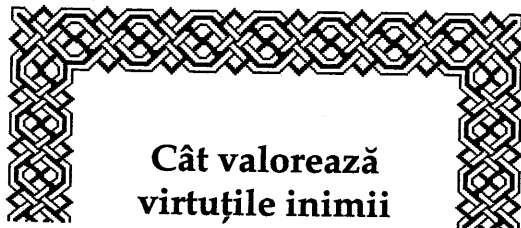
La fel vrea și Dumnezeu. Să-L iubim din toată inima. Nu doar cu cuvinte frumoase, așa cum au făcut evreii către care a și zis cu durere: „Bine a proorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: «Acest popor mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine»” (Marcu 7, 6).

Domnul ne cere să-L iubim din inimă. Ce să facă cu darurile noastre, cu jertfele noastre, dacă vede că inima am dat-o altuia? Ce să facă El cu faptele noastre bune dacă le facem obligați de lege sau ca să nu fim condamnați de lume sau, și mai mult, să ne laude oamenii și să scăpăm de muștrările conștiinței?

Trebuie accentuat faptul că mulți creștini gresesc în această privință. Nu se îngrijesc să-și dăruiască inima lui Dumnezeu. Se grăbesc să facă daruri pe la fundații sau donații bisericii, lumânări, candelă, milostenii, chiar catapetesme. Însă Dumnezeu nu ne cere bani, lumânări sau donații. Ne cere în primul rând iubirea inimii noastre. Dacă inima noastră este dăruită altundeva, atunci darurile noastre nu sunt de nici un folos. Primește darurile, însă așteptând să-i dăruim inima.

Același lucru se întâmplă și cu toate faptele bune pe care le poate face omul. Dacă nu-L iubește pe Dumnezeu din inima lui, faptele bune vin dintr-o evlavie uscată, dintr-o stare inimă și bolnavă. Scrie Sfântul Ioan Gură de Aur: „Nu au atâta însemnătate faptele și osteneala noastră cât are starea inimii noastre împreună cu ce dorește ea”.

Fapte bune și daruri fac și alții, fără să-L iubească pe Dumnezeu. Din păcate, mulți dintre noi, creștinii, dăm multă importanță faptelor noastre bune fără să ne cercetăm starea inimii legată de aceste fapte.

Cât valorează virtuțile inimii

Predania ortodoxă ne învață că diferitele virtuți valorează cu adevărat pe cât izvorăsc din inimă, pe cât sunt de curate și nu ipocrite: fiindcă este posibil să ne arătăm virtuți fără să avem inima virtuoasă.

Un exemplu grăitor: mult prețuiește blândețea noastră atâta vreme cât este un bun al inimii noastre și nu când este întâmplătoare.

La fel valorează și **smerenia**, cu credință, când este o virtute a inimii și nu a buzelor noastre. Domnul ne-a învățat ca aceste două virtuți să le urmăm și să le dobândim în inima noastră.

„Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Matei 11, 29).

Este prețuită **pocăința** pentru păcatele noastre, mâhnirea și întristarea pentru ele atâta timp cât aceste virtuți vin din inimă și nu doar de pe buze. Atunci este sigur că nu-L vom mânii pe Domnul și nu ne va lăsa singuri. Uite ce frumos se spune despre asta în Psalmul 50: „Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi”.

Valorează **lucrarea poruncilor** lui Dumnezeu prin care se și arată cineva a fi creștin, cu condiția să trăiască și în inima lui aceste porunci – voia lui Dumnezeu. Referindu-se la aceasta, Apostolul Pavel scrie în Epistola către Romani despre iudeii care credeau că aplicând prescripția de a se circumcide sunt vrednici și demni de cinstire. „Pentru că nu cel ce se arată pe dinafară este iudeu, nici cea arătată pe dinafară în trup nu este tăiere împrejur; ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii în duh, nu în literă; a cărei laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu” (Romani 2, 28, 29).

Este valoroasă **milostenia** făcută din dragoste adevărată a inimii către săraci, către cei lipsiți și suferinzi. Aceasta este bine primită la Dumnezeu, iar nu milostenia făcută din egoism sau compasiune trecătoare. La fel și milostenia făcută spre a fi

văzuți de oameni: „Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei... când faci milostenie nu trâmbița înaintea ta cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta. Ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti ție” (Matei 6, 1-4).

De mult preț este fecioria. Dar care feciorie? Întâi fecioria inimii și apoi fecioria trupului. Domnul ne povățuiește să nu ne pierdem fecioria inimii cu gânduri viclene și murdare (Matei 5, 27-29). Părinții Bisericii stăruiesc asupra fecioriei inimii. Citim în *Păstorul* lui Herma: „nu lăsa să ajungă disperarea în inima ta”. Sfântul Vasile cel Mare ne cheamă să veghem „deoarece este cu putință să aveți trupul feciorelnic, însă să nu aveți și inima feciorelnică... De aceea trebuie să vă îngrijiți mai mult de fecioria inimii decât de cea a trupului... Se poate ca să cadă în inima celui feciorelnic un gând rușinos și să o și împingă la dorința cea murdară” (P.G. 30, 693-696 B). Și Sfântul Diadoh al Foticeii se întreba: „Care este folosul celui ce își păstrează trupul feciorelnic, însă inima nu?”.

Și pacea valorează mult. Dar care pace? Desigur, nu este vorba aici de pacea dintre state. Este prețuită pacea inimii. Să năzuim atât către pacea inimii noastre, cât și către pacea cu toți ceilalți. Această pace ne-a fost adusă și dorită de Domnul. „Pacea Mea vă dau vouă” (Ioan 14, 27).

Această pace trebuie să fie țelul nostru. Spune și Apostolul Pavel: „Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre” (Coloseni 3, 15).

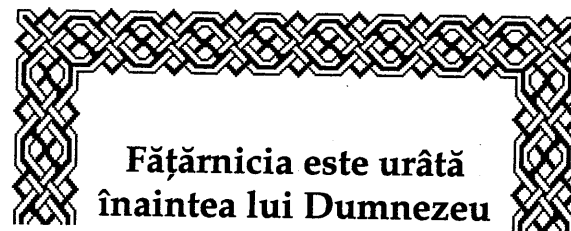
Prețuite sunt **simplitatea și curăția**. Aceasta cu condiția ca să nu se rezume doar la exterior, să nu fie doar o îmbrăcăminte a fățarniciei. Cu condiția să izvorască din inimă; iată ce se spune în Epistola către Efeseni (6, 5) și în cea către Coloseni (3, 22): „...ascultați de stăpânii voștri cei după trup, cu frică și cu cutremur, întru curăția inimii voastre, ca și de Hristos” (Efeseni 6, 5). Primii creștini trăiau în sfânta comunitate bisericească cu această simplitate și curăție a inimii: „Și în fiecare zi stăruiau într-un cuget în templu și frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii” (Fapte 2, 46).

Este mântuitoare **credința** atunci când este în adâncul inimii. Aceasta cu adevărat ne salvează precum citim și în Sfânta Scriptură: „Când îmi vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui. Căci cu inima sa crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire” (Romani 10, 9,10). Și ne îndeamnă: „crede în Domnul cu toată inima ta...” (Pilde 3, 5).

Bune sunt **cântările, imnele și doxologiile** către Dumnezeu, dar nu când ne demonstrăm talentul și buna interpretare, așteptând poate și aplauzele oamenilor. Numai când inima cântă prima și mai apoi buzele. Ne zice Scriptura:

„Cântați atunci în inimile voastre lui Dumnezeu”
(*Coloseni* 3, 16).

Vrednice sunt și **rugăciunile** noastre; însă nu doar cele rostite cu buzele, ci cele rostite din inimă: „Lăuda-Te-voi Doamne, Dumnezeul meu, cu toată inima mea și voi slăvi numele Tău în veac” (*Psalmi* 85, 11); „Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu numele cel sfânt al Lui” (*Psalmi* 122, 1). Domnul nu primește rugăciunile făcute cu buzele, cu multă vorbă, spre a fi văzuți de oameni. De aceea ne îndeamnă să nu ne rugăm cu zgomot, înaintea oamenilor și cu multe cuvinte, ci în ascuns, în taină (*Matei* 6, 5-8). Și de vreme ce evreii se rugau în continuare numai din gură, nu și din inimă, Domnul le-a spus cu durere: „Bine a proorocit despre voi Isaia când a zis «Poporul acesta mă cinstește cu buzele, dar inima lor este departe de Mine, zadarnic Mă cinstesc»...” (*Matei* 15, 7-9).

Fățarnicia este urâtă
înaintea lui Dumnezeu

a fel cu cele de mai sus putem spune și despre rugăciunile noastre comune, despre procesiuni, pelerinaje și priveghiuri sau despre sărbători. Acestea toate nu spun nimic lui Dumnezeu dacă participarea noastră se reduce la aspectul exterior, dacă nu participă la aceasta și inima noastră. Cum de participă la Liturghie, la procesiuni sau sărbători și ateii? Și nu pierd nimic. Dimpotrivă, pot chiar câștiga uneori și

economic, și politic. Să nu uităm că de la praznicele mari nu lipsesc niciodată politicienii atei care se filmează în mijlocul bisericilor spre a impresiona alegătorii.

Lui Dumnezeu nu-i spun nimic toate aceste slujbe, cântări sau rugăciuni pe care le facem dacă nu-L iubim din toată inima și dacă nu le facem pe acestea spre a-I arăta dragostea noastră iubitului nostru Dumnezeu. Cu o participare prefăcută ne batem joc atât de noi înșine, cât și de cei care ne zic „uite om cuvios e acesta!” Însă pe Dumnezeu nu-l păcălim, căci El cunoaște adâncul inimii noastre. El este cunoscătorul inimilor. Zice despre Sine: „Eu sunt Cel Care cercetez rărunchii și inimile” (*Apocalipsa* 2, 23).

Scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Dumnezeu caută și cercetează ca să afle ce scop urmărim în adânc pentru fiecare din lucrurile noastre. Caută să afle dacă pentru El facem ceea ce facem sau pentru altă pricină”. Și află. Cercetând inima noastră, o află seacă. Și atunci toate cele pe care le facem – fapte bune, daruri, rugăciuni, slujbe, privegheri – îl dezgustă și îl mânie deoarece sunt din fățarnicie.

În timpul acela în care a trăit Domnul în Palestina existau unii oameni evlavioși, cei care țineau toate rânduielile și legile religioase și desigur cu multă atenție pentru amănunte. Acești oameni se numeau farisei. Erau cu adevărat modelul omului religios. Respectau toate tiparele religioase și erau mereu preocupați de datoriile

lor religioase. Nimeni nu le putea găsi cusur în această privință pentru a-i învinovăți. De aceea simțeau mândrie, îngâmfare, ceea ce-i făcea să-i privească cu dispreț pe cei care nu împlineau cu strictețe rânduielile religioase.

Cu această trufie a stat în Templu fariseul din cunoscuta parabolă a Domnului, cu trufie și-a descris faptele în rugăciunea sa, cu trufie s-a comparat cu vameșul alături de care se ruga (*Luca* 18, 10). Nu spunea minciuni fariseul. Cu adevărat acesta împlinise toate cele scrise, ba chiar multe altele pe care nu și le amintea să le spună în rugăciunea sa.

Însă, după toate acestea, adevărate de altfel, Domnul l-a osândit. Și l-a îndreptățit pe vameș, pe păcătos, pe călcătorul rânduielilor religioase.

O atitudine similară a păstrat Domnul față de toți fariseii, precum și față de cărturari, aceia care cunoșteau foarte bine legea religioasă, pe care i-a și certat într-un cuvânt deosebit de aspru. Și este de înțeles să se întrebe cineva de ce. Doar erau oameni religioși. Da, însă vom afla ușor răspunsul dacă vom citi cu atenție următorul cuvânt.

„Atunci a vorbit Iisus mulțimilor și ucenicilor Săi, Zicând: Cărturarii și fariseii au șezut în scaunul lui Moise;

Deci toate câte vă vor zice vouă, faceți-le și păziți-le; dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac.

Că leagă sarcini grele și cu anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le miște.

Toate faptele lor le fac ca să fie priviți de oameni; căci își lătesc filacteriile și își măresc ciucurii de pe poale.

Și le place să stea în capul mesei la ospete și în băncile dintâi, în sinagogi,

Și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni: Rabi.

Voi însă să nu vă numiți rabi, că unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați.

Și tată al vostru să nu numiți pe pământ, că Tatăl vostru unul este, Cel din ceruri.

Nici învățători să nu vă numiți, că Învățătorul vostru este unul: Hristos.

Și care este mai mare între voi să fie slujitorul vostru.

Cine se va înălța pe sine se va smeri, și cine se va smeri pe sine se va înălța.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați, și nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsați.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că mâncați casele văduvelor și cu fățarnicie vă rugați îndelung; pentru aceasta mai multă osândă veți lua.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un ucenic, și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei și mai îndoit decât voi.

Vai vouă, călăuze oarbe, care ziceți: Cel ce se va jura pe templu nu este cu nimic legat, dar cel ce se va jura pe aurul templului este legat.

Nebuni și orbi! Ce este mai mare, aurul sau templul care sfințește aurul?

Ziceți iar: Cel ce se va jura pe altar cu nimic nu este legat, dar cel ce se va jura pe darul ce este deasupra altarului este legat.

Nebuni și orbi! Ce este mai mare, darul sau altarul care sfințește darul?

Deci, cel ce se jură pe altar se jură pe el și pe toate câte sunt deasupra lui.

Deci cel ce se jură pe templu se jură pe el și pe Cel care locuiește în el.

Cel ce se jură pe cer se jură pe tronul lui Dumnezeu și pe Cel ce șade pe el.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile mai grele ale Legii: judecata, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați

Călăuze oarbe care strecurați țânțarul și înghițiți cămila!

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sunt pline de răpire și de lăcomie.

Fariseule orb! Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară.

Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici ! Că semănați cu mormintele cele văruite, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morți și de toată necurăția.

Așa și voi, pe din afară vă arătați drepti oamenilor, înăuntru însă sunteți plini de fățarnicie și de fărădelege" (Matei 23, 1-28).

Se vede clar că Domnul îi osândește deoarece se îngrijeau să se arate oameni religioși și nu se îngrijeau deloc să fie așa înăuntrul lor, în inima lor. Făceau fapte bune, dar nu că le-o cerea inima, nu că ar fi izvorât din inima lor, ci „să fie văzuți de oameni” sau pentru că așa credeau că pot fi mai ușor „în regulă” înaintea lui Dumnezeu. Însă întreaga lor viață era plină de fățarnicie. Iar această fățarnicie îl supără pe Dumnezeu. Dumnezeu ne cere să facem tocmai opusul a ceea ce făceau aceștia: „să curățăm întâi partea dinăuntru a noastră” ca să devină mai apoi suport al curățirii exterioare.

Uite ce spune același Dumnezeu în Sfânta Scriptură israeliților care îi aduceau daruri, celebrău ceremonii religioase și săvârșeau jertfe, fără a-I dărui însă inima. Și acestea spuse israeliților ne privesc și pe noi toți, credincioșii Săi:

„Ce-mi folosește mulțimea jertfelor voastre ? zice Domnul. M-am săturat de arderile de tot cu berbeci și de grăsimea vițelilor grași și nu mai vreau sânge de tauri, de miei și de țapi !

Când veneați să le aduceți, cine vi le ceruse ? Nu mai călcați în curtea templului Meu !

Nu mai aduceți daruri zadarnice ! Tămâierile Îmi sunt dezgustătoare; lunile noi, zilele de odihnă și adunările de la sărbători nu le mai pot suferi. Însăși prăznuirea voastră e nelegiuire !

Urâsc lunile noi și sărbătorile voastre sunt pentru Mine o povară. Ajunge !

Când ridicați mâinile voastre către Mine, Eu Îmi întorc ochii aiurea, și când înmulțiți rugăciunile voastre, nu le ascult. Mâinile voastre sunt pline de sânge; spălați-vă, curățiți-vă !

Nu mai faceți rău înaintea ochilor Mei. Încetați odată !

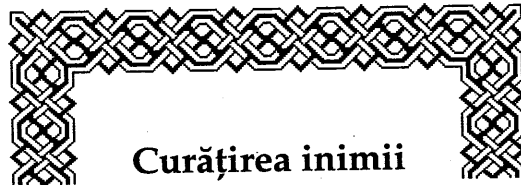
Învățați să faceți binele, căutați dreptatea, ajutați pe cel apăsător, faceți dreptate orfanului, apărați pe văduvă !

Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum e cârmăzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face.

De veți vrea și de Mă veți asculta, bunătățile pământului veți mânca.

Iar de nu veți vrea și nu Mă veți asculta, atunci sabia vă va mânca, căci gura Domnului grăiește" (Isaia 1, 11-18).

Se vede clar din acest pasaj al Scripturii cum Dumnezeu este interesat de inima noastră și în mod special de curăția inimii noastre mai mult decât de orice dar sau jertfă. Drept urmare, nu încapă îndoială că credinciosul ortodox trebuie să se îngrijească de curăția inimii lui mai mult decât de orice altceva.

Curățirea inimii

Sfântul Nil Ascetul zice: „Precum paharul trebuie să fie curat ca să-l bucure pe cel ce bea din el, așa și noi trebuie să ne îngrijim să avem inima curată, mai curată decât trupul, ca să-L bucurăm astfel pe Dumnezeu care vrea să o vadă curată” (P.G. 96, 89).

Este nevoie să ne curățim inima de vreme ce este murdărită de multe rele, de fapte, de dorințe, de gânduri și stări lumești și diavolești.

Toți oamenii doresc în adânc curățirea inimii, precum zice și Sfântul Macarie: „toți oamenii, fie iudei, fie elini, iubesc... curăția. Trebuie însă a căuta neîncetat și a găsi” cum și în ce fel se poate curăți inima (*Omilii duhovnicești*).

Mulți oameni în ziua de astăzi doresc să-și curățească inima. Vorbesc despre asta cercetătorii:

– Oare de ce unii oameni din ziua de azi folosesc atât de mult produse de curățire: detergenți, săpun, șampon ? Există mult mai multă murdărie azi, pe haine, pe trup ?

– Nu, răspund tot aceștia, dimpotrivă, există mai multă curățenie decât în trecut și pe trup, și pe haine, și în case. Însă deoarece se simt murdăriți interior, simt murdăria din inima lor și, neînțelegând ce le provoacă această stare, se preocupă, cumpără și folosesc neîncetat detergenți, săpunuri, șampoane, arome și alți curățători. Dar inima nu se curăță cu astfel de lucruri.

Cu siguranță n-avem inimile curate. Necurăția este adâncă și largă. Nici unul dintre noi nu este curat. „Cine ar putea să scoată ceva curat din ceea ce este necurat. Nimeni !” (*Iov 14, 4*), spune Sfânta Scriptură. Sunt în inimile noastre murdăriile cu miile. Și toate acestea trebuie să iasă afară. Este nevoie să aruncăm dinăuntru toate cele nefolositoare și dăunătoare. Să îndepărtăm dinăuntru toată lăcomia, iubirea de bani, suspiciunile, îndoielile, necredința; iubirea de trup, gândirile rușinoase, trufia, invidia, ura, nedreptatea, supărarea, răutatea, egoismul, viclenia, frica, obrăznicia, lași-

tatea, ținerea de minte a răului, ostentația, disprețul, ironia, judecata altora, mania modei, lăcomia, superstițiile, toate relele pe care le avem cu miile. Trebuie, pe scurt, să fie curățită inima de toate relele. Dar cum se face aceasta curăție a inimii?

Cu adevărat, curățirea inimii este o lucrare grea. Însă această constatare nu trebuie să ne sperie, să ne îngrozească, chiar dacă lucrul este greu. Chiar imposibil de-ar fi pentru noi oamenii, va fi cu puțință pentru Dumnezeu: „Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu puțință lui Dumnezeu” (*Luca 18, 27*), spune Domnul. Dar pentru un creștin credincios toate sunt cu puțință. Tot Domnul ne-a dovedit fiecăruia dintre noi, zicând: „de poți crede, toate sunt cu puțință celui ce crede” (*Marcu 9, 23*).

Cum, deci, să ne curățim inima? Există multe feluri, multe căi de a o face, cum spune și Sfântul Ioan Gură de Aur: „multe-s căile curățirii”.

Întâi de toate trebuie spus că această lucrare nu este în principiu a noastră. Depinde de „suflarea curățitoare a Duhului Sfânt”, după cum ne spune Sfântul Diadoh al Foticeii. Curățirea inimii se face cu puterea Duhului Sfânt, după cuvântul Sfântului Grigorie de Nyssa. Este lucrarea harului dumnezeiesc. Sfântul Macarie Egipteanul spune: „vine harul lui Dumnezeu și curăță toate murdăriile acelea care acoperă inima și așa devine inima curată” (*P.G. 34, 625B*).

Să nu ne simțim singuri în această grea lucrare. Să fim încredințați că lucrarea grea a curățirii inimii o va împlini întâi de toate cu deplină putere Dumnezeu cu harul Său, împreună-lucrător fiind cu încercarea și străduința noastră. Este suficient să ne dorim și să-l rugăm cu căldură pe Domnul, cerându-I cu stăruință curățarea inimii noastre, zicând: „inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule” (*Psalms 50, 11*).

Ce altceva trebuie să mai facem?

De la început creștinul va trebui să se întoarcă spre înăuntru, spre inima sa, ca s-o cerceteze, ca s-o cunoască bine. Să nu se mulțumească cu o singură privire, să cerceteze în adânc, cu precădere către ceea ce se arată a fi mai întunecat. Această cercetare va trebui făcută sub lumina covârșitoare a harului Duhului Sfânt. Și să ceară creștinul de la Dumnezeu lumina aceasta spre a putea vedea deslușit adâncurile întunecate ale inimii sale, și să zică: „Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale, și deschide ochii gândului nostru...” (*Rugăciunea a 9-a a Utreniei*).

Și lumina va veni. Însă nu e de ajuns atât. Este nevoie și de sinceritate și smerenie în cercetarea inimii.

Dacă vrei cu adevărat să te uiți cu sinceritate și smerenie înăuntru inimii tale și să cercetezi spre a găsi relele care există acolo, atunci sigur o vei vedea așa cum este. Prin urmare, ți se va deschide înainte calea curățirii ei. Cu harul lui Dumnezeu

și cu strădania ta vei scoate tot răul și inima ta se va curăți.

Dacă însă nu vrei cu toată inima să o cercetezi, dacă nu vrei să privești înăuntru cu sinceritate, nu vei putea niciodată s-o curățești. Atunci să nu crezi că nevăzând tu relele dinăuntru acestea nici nu există. Sunt și vor fi și cu cât le vei ascunde, cu atât se vor înmulți și mări, se vor înteti și vor sfâșia singure orice bine vor găsi înăuntru tău.

În vreme ce vei crede că nu există nici un rău în tine, nu le vei vedea, însă le vor vedea toți din jurul tău. Pentru că atunci când avem ceva rău în inima noastră, mai devreme sau mai târziu se va arăta și în purtarea noastră, în expresia feței, în cuvintele și gesturile noastre. Toți îl pot vedea. Numai tu nu-l vei vedea, deoarece nu vei dori să-l vezi.

Îmi amintesc de un credincios care era stăpânit de invidie și gelozie față de un frate al său. I-am vorbit deseori cu nădejdea că îl va ajuta să-și vadă patima din inima sa. Însă nu vroia s-o vadă. Mereu nega că ar avea un astfel de rău înăuntru său. Degeaba nega. Se vedea așa de ușor, că și un copil mic înțelegea de pe grimasa feței lui atunci când era lăudat fratele său. Se vedea ușor de către oricine, din cuvintele ironice cu care vorbea altora despre fratele său sau chiar cu el. Și mulți, spunându-mi ce văzuseră la el, mă îndemnaseră cu șovăială să îl ajut să se îndrepte. Acela însă nu vedea invidia din inima lui, pentru că nu privise în adâncul ei, pentru că nu dorea să o vadă. În-

cerca să ascundă rana, urâciunea din inima lui, negând că ar exista, și a rămas neîndreptat. Este limpede că atunci când există ceva rău în inima ta, nu se ascunde. Toți vor înțelege imediat. Nu încerca să o ascunzi. Nu se ascunde. O rezolvare există. Să privești cu sinceritate și smerenie răul care a răsărit acolo, înăuntru și să-l dezhădăcinezi din inima ta cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Este deosebit de important „să știe omul **cât de curățit este** și să privească în inima sa ca în oglindă” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice* 51).

Mai departe acum, care este primul lucru de făcut? Să privești în adânc, în adâncul adâncurilor. Și să vezi unde se ascunde oricare din șerpia răului. Să facem ce ne îndeamnă Sfântul Macarie. „Intră tu, cela ce vrei să ai inima curată, și înaintează către cugetul tău robii păcatului și privește mai jos decât cugetul, mai adânc decât gândurile tale, în vistieria grăitoare a sufletului tău, privește deci șarpele răului care se târăște și se cuibărește înăuntru. Este un adânc de neînțeles inima omului. Și de vreme ce îl vei omorî, atunci să te lauzi în Domnul că ai inima curată”.

Folosește în ajutorul tău, în lucrarea cercetării tale, sfatul bun al duhovnicului tău, cuvântul părintelui tău cu care ești strâns legat și care cunoaște îndeajuns adâncul inimii tale.

După această sinceră autoexaminare sau cercetare a inimii, cel mai important ajutor în

curățirea ei este rugăciunea. Rugăciunea caldă. Oricare rugăciune folosește, însă mai ales rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”, care trebuie repetată de nenumărate ori pe zi. Rugăciunea inimii, sau altfel spus rugăciunea minții, are foloase neînchipuite în curățirea inimii. Lucrează cu putere în mod minunat de veacuri, curățind mulțime de inimi. Oricine vrea să-și curățească inima va trebui să o folosească ca un medicament puternic luând în mod constant doza necesară. Ca o regulă de mijloc este rostirea acestei rugăciuni de 200 de ori dimineața, de 200 de ori la prânz și de 200 de ori seara. La aceasta îl va ajuta în mod sigur metania (de lână). Îndemnuri asemănătoare dă și Sfântul Nicodim Aghioritul creștinilor care locuiesc în lume, zicând: „Și dacă nu poți întotdeauna să te îndeletnicești cu aceasta – cu rugăciunea inimii – din cauza preocupărilor și tulburărilor care le ai în lume, să ai destinate o oră-două, cel mai bine după-amiaza sau seara, când să te întorci într-un loc liniștit și întunecat, spre a te îndeletnici cu această sfântă și duhovnicească lucrare a rugăciunii minții” (*Manual sfătuitoare*, p. 18).

Însă acest canon nu este singurul. Duhovnicul fiecăruia dintre noi poate să ni-l rânduiască și în funcție de ascultările noastre. Însă din nou zic, să nu credem că aplicând numai acest canon am terminat. Nu. Rugăciunea inimii trebuie spusă tainic de-a lungul întregii zile și astfel vom împli-

ni porunca Sfintei Scripturi: „Rugați-vă neîncetat” (*I Tesaloniceni* 5, 17). Neîncetata rostire a rugăciunii inimii va aduce neîntârziat rezultatele dorite.

„Este cu neputință, citim în *Filocalia*, să ne curățim inima de gândurile înverșunate și să izgonim diavolii fără deasa chemare a numelui lui Iisus Hristos.” (*Filocalia*, vol. I, p. 145).

Sfântul Ioan Gură de Aur zice despre rugăciunea minții următoarele în legătură cu inima: „Sufletul care se îndeletnicește rugăciunea lui Iisus întâi poate vedea viclenia din adâncul inimii lui și abia după aceea poate vedea bunătatea. Această rugăciune poate să scoată păcatul care trăiește înăuntrul inimii și tot aceasta poate să-l dezrădăcineze, tot aceasta poate să supună vrăjmașul (diavolul) și încet încet să-l scoată pe de-a-ntregul dinăuntrul inimii; Numele Domnului Iisus Hristos coborând în adâncul inimii va supune șarpele care stăpânește în ea și va mântui și va umple de viață sufletul. Continuă în chip statornic chemarea numelui Domnului Iisus, astfel încât inima să și-l însușească în adânc acum și Domnul să-și însușească inima ta în adâncul Său, așa încât aceștia doi să se facă una. Aceasta însă nu se întâmplă într-o zi, două, ci are trebuință de mulți ani și mult timp... Este nevoie de mult timp și multă străduință pentru a izgoni vrăjmașul din inimă și pentru a se sălăslui acolo Hristos.”

Fericiți sunt cei care neîncetat cheamă înăuntrul lor prin rugăciunea inimii numele Domnului.

„Acest preasfânt și preadulce nume al lui Iisus Hristos neîncetat înnoiește adâncurile inimii prin rugăciunea inimii și a minții”, precum zice Sfântul Nicodim Aghioritul. Același Sfânt Părinte ne îndeamnă să ne îndeletnicim mai mult cu rugăciunea inimii, dar mai bine să redăm exact cuvintele lui: „Așa cum vestita rugăciune este numită de dumnezeieștii Părinți «a inimii și a minții», despre aceasta deci de vrea să cunoască cineva pe larg să citească din cărțile Sfintei Filocalii Cuvântul Sfântul Nichifor, al Sfântul Grigorie de Palama despre sfânta liniștire, cele 100 de capete ale lui Calist și Ignatie Xanthopol, precum și cel al Sfântul Grigorie Sinaitul. Te rog cu căldură ca împreună cu cele șapte laude și cu celelalte rugăciuni legiuite săvârșite încă din închinarea în biserică să te îndeletnicești și cu rugăciunea inimii și a minții, iar aceasta să-ți fie lucrare neîncetată. Rostirea în inimă a înțelesurilor adânci a dulcelui și doritului nume al lui Iisus. Cugetul lui Iisus în cugetul tău; dorirea și dragostea lui Iisus în dorințele tale; către Iisus se întorc toate puterile sufletului tău și de la Iisus izvorăște mila spre zdrobire (a inimii) și smerenie. **Și chiar dacă nu ai puterea să o faci întotdeauna din pricina lumii și a tulburărilor (ei), fă-o cel puțin o oră sau două pe zi, mai ales seara, într-un loc liniștit, întunecos, retras (propriu) acestei sfinte și duhovnicești lucrări.** Te încunoștințez că de multe foloase te vei bucura întru aceasta și roade bogate vei culege” (*Manual sfătuitor*, p. 18-19).

Al doilea mijloc al curățirii inimii este **pocăința** (în gr. *metanoia* – schimbarea minții, a cugetului). Adevărata pocăință. Pocăința (schimbarea) care începe înăuntrul nostru, din adâncul nostru, o judecare de sine și cu osândirea de sine și cu căutarea binelui. Cu foamea și setea de toate cele sfinte și bune, care ne lipsesc. Pocăința adevărată înseamnă înainte de toate schimbarea modului de a gândi, schimbarea gândurilor, a dorințelor, a hotărârilor, a credințelor și speranțelor. Și mai apoi din aceasta vine și aschimbarea faptelor și a întregii vieți. Adevărata pocăință înseamnă lepădarea de diavol, lepădarea de sinele nostru. Adevărata pocăință înseamnă acceptarea lui Dumnezeu, a voinței Sale, a gândirii și dorințelor Sale. Această pocăință are o imensă putere în ceea ce privește curățirea inimii. Spune Sfântul Clement al Alexandriei: „este îndeajuns pocăința adevărată pentru curățirea omului”.

Legat de pocăință este și al treilea mijloc de curățire. Sunt **lacrimile** plânsului și ale întristării pentru păcatele noastre.

În baia acestor lacrimi se spală și se curăță cu desăvârșire inima creștinului. Sfinții Părinți s-au încrezut mult în puterea lacrimilor pentru curățirea ~~inimii~~ și ne sfătuiesc să plângem cu mâhnire pentru a reuși și noi. Sfântul Isaac Sirul spune că această curățire „are trebuință de silință și străpungere și de mâhnirea cea cu smerenie și lacrimi și tânguire îndelungată” (*Nevoințe ascetice*, p. 39).

Și Sfântul Simeon Noul Teolog zice că: „lacrimile curățesc inima și o fac lăcaș al Sfântului Duh” (*Cateheza 7, S.C. 104, p. 160*). Același se roagă chemându-l pe Dumnezeu și zicându-l:

„Spală-mă cu lacrimile mele,
curățește-mă cu ele, Cuvinte...

Căci nu se ascunde înaintea Ta, Doamne
nici picătura de lacrimi, nici din
picătură vreo parte...” (*Rugăciunea a 7-a din
Rânduiala Împărtășirii*)

Spune marele Atanasie că „mare este virtutea aceasta a lacrimilor, mare izbândă, mari păcate se șterg cu acestea” (*P.G. 28, 2721*).

Zice și Sfântul Ioan Gură de Aur: „Mare este puterea lacrimilor... mucenicii varsă sânge, păcătoșii varsă lacrimi” (*Omilia 3, 5 la Psalmul 50*).

Se întâmplă însă și altceva, foarte important, în legătură cu lacrimile. Cu cât ne întristăm și plângem cu mai multe lacrimi pentru păcatele noastre, cu atât se curăță inima și mintea; și cu cât se curăță mai mult inima și mintea, cu atât mai mult plângem. De ce? Pentru că curățindu-se ochii inimii și minții noastre prin lacrimi, putem vedea. Vedem adevărul către cele viitoare. Iar acela care vede cele viitoare varsă râuri de lacrimi. Din care pricină? Să ascultăm ce zice despre aceasta Marele Atanasie: „Pentru că, zice, cei care au ochii minții și ai cugetului curați în timp ce sunt încă pe pământ văd osânda iadului și chinurile veșnice la care sunt osândiți păcătoșii, văd focul cel veșnic, întunericul cel din afară și plângerea și scrâșnirea

dinților. Însă văd și darurile cele cerești, cu care bucură Dumnezeu pe cei sfinți, laudele și cununiile, veșmintele luminoase și împărățiile cămări, bucuriile cele negrăite și viața veșnică. Și ce să mai spun? Văd cea mai mare dintre toate minunile: **pe Dumnezeu**. Pentru că cel care are inima și mintea curată îl poate vedea și pe Dumnezeu cu ochii cei sufletești. Atunci cum să nu plângă acela care le vede pe toate acestea? Plânge și se tânguiește pentru a scăpa de înfricoșatul iad. Și iarăși plânge și cere cu căldură să se învrednicească de acele bunătăți cerești” (*Despre feciorie*).

Ceva asemănător scrie și Sfântul Isaac Sirul: „Fericiți sunt, zice, cei curați cu inima. Pentru că nu este timp în care să nu se bucure de plăcerea lacrimilor și astfel îl văd neîncetat pe Domnul. Și în timp ce lacrimile sunt încă în ochii lor, se învrednicesc să vadă și bucuriile Domnului... și de aceea nici nu există rugăciune fără lacrimi” (*Nevoințe ascetice, p. 340-342*).

Acestea sunt roadele lacrimilor care curăță starea noastră lăuntrică și putem vedea peste tot și pe toate; exact precum se întâmplă după ploaie. Cât de frumos și de limpede e văzduhul! Cât de clar se văd toate, chiar și cele de departe se văd mici, dar clare. Așa și inima curățită, văzând de departe și foarte mici pe Dumnezeu și cerurile, prinde curaj și continuă străduința ei către Dumnezeu și către cer.

Trebuie să aducem aici un leac puternic care să ne ajute la curățirea inimii. Este **participarea la viața bisericească**, la viața liturgică: Dumnezeiasca Liturghie, Sfintele Slujbe și toate ceremoniile sfinte. Zice Sfântul Dionisie Areopagitul că „sfintele ritualuri și slujbe au puterea dumnezeiască de a ne curăți” (P.G. 3, 604 AB). Și completează Sfântul Maxim Mărturisitorul zicând că „Sfintele și dumnezeieștile slujbe sunt curățire, luminare și desăvârșire” (P.G. 4, 64).

Dar cea mai puternică înrăurire o au în inimile noastre Sfintele Taine și mai ales Sfânta Împărtășanie și Taina Mărturisirii, unde inima se curățește din lăsarea păcatelor și prin sălășluirea dumnezeiescului har.

Încă un mijloc cu care se curățește inima este **cunoașterea cuvântului lui Dumnezeu**. Cercetând Cuvântul Lui și ascultând tâlcuirea Bisericii, inima se curățește. Reamintesc iubitorilor mei cititori cuvintele Domnului către ucenicii Săi: „Acum voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am spus” (Ioan 15, 3). Și încă cum Sfântul Clement Alexandrinul ne întărește zicând: „cunoașterea voii dumnezeiești aduce cu repeziciune curățirea noastră” (P.G. 9, 480). De vreme ce, desigur, dorim curățirea inimii noastre, nu ne rămâne decât să cercetăm și să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu.

Și încă, Sfinții Părinți ne sfătuiesc să ne curățim inima urmând poruncile lui Dumnezeu; cum zice și Sfântul Isaac Sirul: „Să nu credem că se va curăți inima noastră fără urmarea poruncilor lui Dumnezeu”.

De asemenea, nu trebuie să așteptăm să se curățească inima noastră de patimi de la sine. Căci, precum zice același sfânt, „numai învingând patimile reușim și curățirea inimii”. Așa că cel care are vreo patimă, care fumează, joacă cărți sau desfrânează sau altele, să ia aminte la aceste cuvinte.

Un alt mod practic de a ne curăți inima este **amintirea lui Dumnezeu** și desigur a Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu. Este cu putință și chiar trebuie să ne aducem neîncetat aminte de Domnul Iisus Hristos. De viața Lui pământească. Chipul feței Sale, cuvintele Sale, minunile Sale, faptele Sale. Numele Lui. Nașterea, Schimbarea la față, Răstignirea, Învierea, Înălțarea Lui. Să ne amintim cuvintele Sfântului Diadoh al Foticeii din Filocalia (I, p. 27): „Acela care vrea să-și curățească inima să și-o încălzească neîncetat cu amintirea Domnului Iisus.”

Însă această amintire a numelui lui Hristos trebuie să încălzească neîncetat inima, fără întrerupere. Tu, care ai început această frumoasă străduință, a amintirii numelui lui Dumnezeu, să nu lași nici un moment stăruința ta, pentru că, precum citim în *Filocalie*, este posibil să se piardă

efortul tău fără folos. „Deoarece, precum cel care vrea să curețe aurul îl topește într-un foc puternic și statornic, căci doar puțin de ar lăsa focul să scadă, aurul se întărește și devine tare și nu-l mai poate curăți, la fel și acela care a început să-și amintească de Dumnezeu pierde tot ce a dobândit prin amintire, din pricina curmării acestei amintiri. Propriu omului care iubește virtutea este a avea neîncetat amintirea lui Dumnezeu și cu aceasta să curețe inima de orice lucru pământesc”.

Și Sfântul Ioan Scărarul scrie în *Cuvântul pentru Păstor* (cap. 14): „Acela care vrea să-l vadă pe Domnul înăuntrul său se străduiește să-și curețe inima cu neîncetata amintire a lui Dumnezeu”.

„Când aducem în amintire cu căldură numele lui Dumnezeu, spune Sfântul Grigorie Palama, atunci simțim dumnezeiescul ca pe un dor care izvorăște din adâncul inimii noastre.”

Încă un mod de curățire a inimii este **postul**. Adevăratul post, așa cum îl înțelege Ortodoxia. Acela care privește trupul, postul de mâncare, și acela care privește sufletul, postul de patimi. Acest post are rol curățitor. Curăță mintea, curăță inima. Spune Marele Atanasie: „Vezi ce face postul?... și diavolii îi scoate, și gândurile viclene le izgonește, și mintea o face strălucitoare, și inima o face curată” (P.G. 28, 260 A). Sfintele Slujbe ale Postului Mare se referă de multe ori la curățirea interioară cu ajutorul postului.

Curățirea inimii necesită și condiții favorabile. Are nevoie de **liniște**, de o viață liniștită. De aceea zice Sfântul Vasile cel Mare: „liniștirea este începutul curățirii inimii” (*Scrisoarea I*).

Nu poți să-ți cureți inima atâta timp cât ești împărțit în mii de lucruri și de interese. Nu ajută neliniștile, zgomotele, nervii, gălăgia, vrăjmășiile. În general nu ajută zarva. Nici vorbăria, nici glumele; nici călătoriile, plimbările nesfârșite, extrovertirea. Și viața lumească și distracțiile lumii împiedică curățirea inimii.

Este de asemenea nevoie ca cel credincios să se ferească de ispite. „Fuga” este foarte folositoare pentru curățire. Departate de chipuri, de lecturi și de priveliști care murdăresc inima. Departate de însoțiri necurate, de discuții și glume murdare, care întinează interiorul omului. „Fugi și te mântuiește!”

În sfârșit, trebuie să spunem că în afară de toate felurile și modurile de curățire pe care le-am înfățișat, există și un mod de viață care dă curăție inimii. Este viața călugărească, viața de obște în mănăstire. Fericiți cei care o aleg și care o trăiesc. Înăuntrul acestei minunate și binecuvântate vieți, inimile se curățesc mult mai repede decât în cazul celorlalți creștini laici sau clerici, care trăiesc în lume.

Așa se curățește inima. Această curățire cu siguranță nu se petrece într-o zi. Este nevoie de timp și străduință. Și curățirea vine încet-încet și în etape. În acest loc trebuie să atragem atenția asupra unui pericol. Pericolul mândriei, care pândește încă de la primele reușite. Inima noastră este murdară în toate laturile și colțurile și părțile ei. Deși s-a curățit un colț, nu înseamnă că s-a curățit pe de-a-ntregul. Și va fi lucru pripit și prostesc să creadă creștinul că a reușit mult și să-l cuprindă aroganța și egoismul !

Sfântul Ioan Scărarul ne spune următoarele: „Atunci când unii luptă și se împotrivesc cu bărbăție și înving și izgonesc cu desăvârșire diavoli desfrânării din inima lor... de vreme ce lipsesc obișnuitele gânduri ale desfrânării din inimă, atunci se apropie de trufie și de părerea de sine” (*Cuvântul 15*).

Spune Sfântul Grigorie Palama despre cel care și-a curățit un colț al inimii că „în vreme ce socoate sinele său curățit, rătăcește amăgindu-se pe sine și cu trufia își deschide înaintea ușile unei veșnice rătăcirii fără să o înțeleagă. Și iarăși, când va cunoaște necurăția inimii lui, nu se va trufi de puțină curățire, ci ajutat de aceasta va vedea mai limpede necurăția inimii și atunci va stărui în smerenie, adăugând mai multă plângere, și va folosi modul de vindecare propriu fiecărei părți a sufletului. Și astfel va vindeca cele practice ale sufletului cu mijloace practice, cele inteligibile cu

mijloace inteligibile, iar cele teoretice ale sufletului cu rugăciunea. Așa se ajunge, cu aceste mijloace, la desăvârșire, la adevărata și definitivă curățire a minții și a inimii. La această curățire nu se ajunge decât cu stricta împlinire a nevoițelor, cu stăruitoarea luptă ascetică, cu cercetare duhovnicească și rugăciune”.

În sfârșit, dacă unii reușesc să curețe pe de-a-ntregul mintea, nu trebuie să se mândrească, deoarece mintea nu este inima întreagă, ci numai un loc al ei. Inima este „adâncul fără fund și de nepătruns”, precum zice Sfântul Macarie, și prin urmare este necugetat cel care crede că a terminat curățirea inimii de vreme ce a curățit doar o parte a ei. Străduința de a curăți inima este o lucrare nesfârșită. Vom pași din curățire în curățire și neîncetat ne vom bucura în Hristos, precum femeia care vede curățindu-se una câte una cămările casei sale.

Bunătățile inimii curate

Dacă de pe-acum și-a curățit cineva inima, va dobândi o mare și neprețuită bunătate.

Întâi, precum se și observă, omul dobândește puțința de a vedea curat, limpede. Inima are ochi, după învățătura Sfintei Scripturi (*Efesenii* 1, 18). Acești ochi se curățesc. Și precum spune Sfântul Vasile cel Mare, „de vreme ce s-au curățit ochii, ca atunci când ies murdăriile din ochi, poate acela să

vadă buna slavă a lui Dumnezeu” (*P.G.* 32, 601). Poate vedea care este binele și care este răul; care e folosul și care e paguba; care este adevărul și care e minciuna. Domnul, ascultând rugăciunea, a făcut minunea și s-au curățit ochii. „Precum orbul strig Ție, Fiule al lui Dumnezeu, luminează-mi ochii inimii”, rostește fiecare creștin în Postul Mare.

Un alt rod bun al inimii curate este curățirea tuturor celorlalte părți ale omului, și mai ales a celor cinci simțuri. Să vedem cum descrie aceasta Sfântul Isaac Sirul: „Inima este cea care cuprinde și cârmuiește simțurile. Este rădăcina lor. Dacă rădăcina este bună, și ramurile vor fi bune, adică dacă inima e bună, și simțurile vor fi curate” (*Cuvântul* 83).

Mai apoi omul, cu această inimă curată, devine lăcaș al lui Dumnezeu, deoarece, așa cum frumos spune Sfântul Macarie Egipteanul în *Omiliile duhovnicești*, „dacă atunci când un stăpân vine să locuiască într-o casă, iar aceasta este murdară, se curăță, se aranjează, se împodobeste, se parfumează, cu cât mai mult atunci când e vorba de casa inimii noastre în care alege să rămână însuși Domnul, este nevoie de multă împodobire, pentru a putea intra într-însa să se odihnească Cel neprihănit și Preacurat. Într-o astfel de inimă se va odihni Domnul împreună cu toată Biserica cerească”.

Marele Atanasie ne întărește spunând că în afară de aceste bune roade, inima cea curată „este în stare să vadă în sinele său oglindirea lui Dumnezeu” (P.G. 25, 8 B), deoarece, după cum completează Sfântul Grigorie de Nyssa, „vede în curăția ei chipul pe care i l-a dat Dumnezeu strămoșului Adam” (P.G. 44, 1272 B), Însuși Dumnezeu care ne-a creat după chipul Său.

Însă acela și pe Dumnezeu îl vede. Rodește, adică, și harisma vederii lui Dumnezeu. Aceasta o adevărește însuși Domnul, zicând: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8), o adevăresc și toți cei care tâlcuiesc Scriptura. Sfinții Părinți, între care Sfântul Clement Alexandrinul zice: „curat cu inima, omul va vedea pe Dumnezeu față către față” (P.G. 9, 480 B).

La fel vede cel curat cu inima și dumnezeieștile străluciri, cum adevărește Sfântul Ioan Scărarul (P.G. 88, 813 B). Însă înainte de acesta Sfântul Apostol Pavel ne încredințează că „Dumnezeu... a strălucit (lumina) în inimile noastre ca să strălucească cunoștința slavei lui Dumnezeu pe fața lui Hristos” (II Corinteni 4, 6).

Sunt și alte bunătăți ale unei inimi curate. „Cunoașterea, înțelepciunea după Dumnezeu, vine fiecăruia după măsura curățirii sale” (Areta al Cezareei, P.G. 106, 684). Cu cât este mai curată inima, cu atât mai multă cunoaștere dobândește.

Sfânta Scriptură spune: „Înțelepciunea se sălășluiește în inimile celor drepti” (Pilde 14, 33).

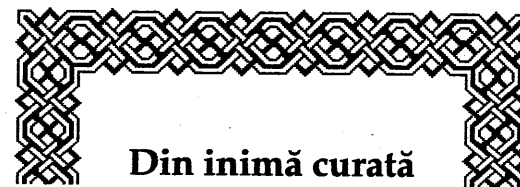
Un alt rol al inimii curate este cel despre care ne vorbește Sfântul Ioan Scărarul. „Inima curată și dreaptă... este slobodă și de grijile și de zarva lumii și călătorește senină în corabia nerăutății și liniștirii fără frică și tulburare până se va ajunge la limanul cel ceresc” (Cuvântul 56).

Dar și iubirea numai din inimă curată o poate avea creștinul. Foarte frumos scrie Sfântul Diadoh al Foticeii că pe cât de desăvârșit este curățită inima, pe atât rodește dragostea și se împuținează frica înăuntrul omului.

Creștinul cu inima curată are anumite caracteristici distinctive. Este atât de bun că vede totul în jur bun și frumos. Niciodată nu îl auzi zicând despre unul sau altul că ar fi necurat sau murdărit în faptele sale, în viața sa, în inima sa. În timp ce opusul său, care nu are inima curată, pe toate le bănuie că sunt necurate și rele.

A fost întrebat odată Sfântul Isaac după ce semne se va cunoaște că a ajuns inima la curăție și acesta a răspuns: „Când ajunge să-i creadă pe toți oamenii buni și să nu îi pară nici unul necurat și pângărit, atunci omul este cu adevărat curat cu inima” (P.G. 88, 825 A). Și l-au întrebat din nou ce înseamnă curăția inimii, iar el le-a răspuns: „Să aibă inima milă de toată firea zidită”.

Aceasta și multe altele arată bunătatea inimii. Atunci, mă întreb, am putea da o definiție generală a ceea ce înseamnă inima curată? Noi nu. Însă de Dumnezeu luminatul Sfânt Simeon Noul Teolog ne poate da o definiție atunci când zice: „Inima curată este inima care nu numai că nu e tulburată de nici o patimă, ci nici nu gândește la ceva lămurit sau viclean, are mai ales înăuntrul ei singură amintirea lui Dumnezeu, cu o uriașă iubire pentru Acesta. Este mai ales atât de unită cu Dumnezeu încât nu o distrag nici supărările, nici bucuriile acestei vieți, ci trăiește ca în al treilea cer și ca și cum a ajuns în rai, unde este logodna sfinților cu bunătățile pe care le-a pregătit Dumnezeu... Semnul adevărat și nemincinos al inimii curate este acela că omul știe cât de curat este și că vede starea inimii sale ca și cum ar privi în oglindă” (*Capete teologice*, p. 89-90).

Din inimă curată

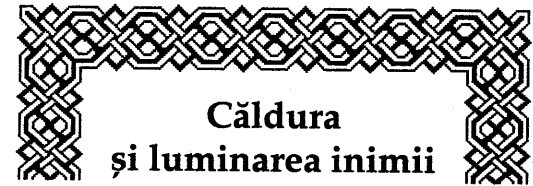

Dintr-o astfel de inimă curată care are toate roadele bunătății, dorește și așteaptă Dumnezeu dragostea și rugăciunea noastră. De aceea nu trebuie să zicem că dragostea iese din inimă, ci că trebuie să iasă din **inimă curată**. Deoarece porunca lui Dumnezeu este foarte limpede, precum zice în Sfânta Scriptură Sfântul Apostol Pavel: „ținta poruncii

este dragostea din inimă curată, din cuget bun și din credință nefățarnică" (I Timotei 1, 5).

Dar și Apostolul Petru ne spune aceleași în Scriptură: „curățindu-vă sufletele prin ascultarea de adevăr, spre nefățarnică iubire de frați, iubiți-vă unii pe alții, din toată inima (curată), cu toată străduința" (I Petru 1, 22).

Aceleași trebuie spuse despre rugăciunea pe care Domnul o cere din inima curată, precum o spune iar Scriptura în sfătuirea către Sfântul Timotei de a avea legături duhovnicești și „pace cu cei ce cheamă pe Domnul din **inimă curată**" (II Timotei 2, 22).

 nima noastră se poate încălzi, dar se poate și răci. Se încălzește atâta cât are legătură și dragoste către Dumnezeu, deoarece Dumnezeu este foc care încălzește și luminează. Se răcește însă inima cu cât se îndepărtează de Dumnezeu și îngheață cu cât are legătură cu diavolul. Și atunci zicem: „a înghețat inima acestui om”, „om rău este”.

Spune Sfântul Serafim de Sarov: „Dumnezeu este foc care aprinde și încălzește inima, interiorul omului. Dacă simțim în inima noastră răceală ce vine de la diavol – deoarece diavolul este rece – să-l chemăm pe Domnul și Acela va veni și va încălzi inimile noastre cu desăvârșita dragoste nu numai către Acela, ci și către aproapele nostru. Și cu venirea căldurii acesteia, răceala celui rău se va depărta“.

Inima se luminează. Dumnezeu luminează inima noastră și va trebui să cerem acest lucru și să așteptăm de la Acela „până când va străluci ziua și Luceafărul va răsări în inimile noastre“ (II Petru 1, 19).

Citim legat de acestea în Filocalia: „Este cu adevărat minunat cum inima credincioasă aduce întotdeauna înăuntrul ei sfintele raze ale lui Dumnezeu, Cel Prea Înalt... Ceea ce este mai presus de toată înțelegerea și tuturor minunat este că se împărtășește de lumina Lui nu din afară și în mod trecător, ci însuși Dumnezeu locuiește ca o lumină în adâncul inimii duhovnicești“.

Trebuie desigur să cunoaștem că diavolul împiedică sfintele raze ale lui Dumnezeu să ajungă în inimă și se îngrijește să acopere înnorând împrejurimile inimii, pentru a nu lăsa să se vadă dumnezeieștile raze, precum zice și Sfântul Grigorie Teologul. Însă lupta aceasta alături de harul lui Dumnezeu împrăstie norii și lumina strălucește din nou în inimă.

Desfătarea inimii

nima se desfătă. Acesta este adevărul. Multe sunt pricinile din care se desfătă și se bucură. Dulci și duhovnicești. Să vedem câteva dintre acestea pe care ni le arată Sfânta Scriptură. Să începem cu pricinile materiale. Bunătățile pe care le dăruiește Dumnezeu omului:

– „Dumnezeu a dat omului dreptul de a-și desfăta inima cu toate bunătățile și bogățiile pământului“ (Eccleziastul 5, 18-19).

– „Dumnezeu trimite din cer timpuri roditoare umplând de hrană și de bucurie inimile noastre” (*Fapte 14, 17*).

– „Domnul ne dă vinul care veselește inima omului... și pâinea (care) inima omului o întărește” (*Psalmul 103, 16, 17*).

– „Vinul și muzica veselesc inima...” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah 40, 22*).

– „Nunta bucură inima, ieșiți fetele Sionului, priviți pe Solomon încoronat... în ziua nunții lui, în ziua bucuriei lui” (*Cântarea Cântărilor 3, 11*).

– „Bucuria inimii este viața omului și veselia este îndelungarea zilelor lui” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah 30, 22*).

Frumoase și bune și mulțumitoare sunt toate bunătățile pământului. Dacă însă omul se mărginește la a se desfăta în inima sa numai cu acestea, atunci va veni o vreme care îl va încredința că nimic substanțial nu a câștigat. Despre aceasta spune și Scriptura: „Grăit-am inimii mele: vino să te ispitesc cu veselia și să te fac să guști plăcerea... și tot ceea ce doreau ochii mei nu au dat la o parte și n-au oprit inima mea de la nici o veselie, căci inima mea s-a bucurat de toată osteneala mea... apoi m-am uitat cu luare aminte la toate lucrurile pe care le-au făcut mâinile mele... și iată, totul este deșertăciune” (*Ecclesiastul 2, 1-11*).

Se mântuiește și se curățește omul de vreme ce vede deșertăciunea bucuriilor materiale de dragul cărora săvârșește mulțime de păcate. Însă nu este numai atâta. Vine după puțin și condamnarea de

la Dumnezeu, precum zice și Scriptura: „Acela care se bucură din inimă de desfătări va fi judecat” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah 19, 5*).

Dar se mai desfătă inima și din alte pricini, duhovnicești, cerești și dumnezeiești. Să vedem câteva din acestea, pe care ni le arată Scriptura:

– Se desfătă inima de bunătățile duhovnicești. Întâi este **prezența lui Dumnezeu**, precum zice și Sfânta Scriptură: „Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin. Pentru aceasta s-a veselit inima...” (*Ps. 15, 8-9*).

– Se desfătă inima cu **amintirea numelui lui Dumnezeu**: „Veselindu-se inima mea, ca să se teamă de numele Tău, Dumnezeuul meu” (*Ps. 85, 10-11*).

– Se desfătă inima de **mângâierea lui Dumnezeu**. Despre aceasta zice Psalmul: „Că unde este mila Ta spre mine și ai izbăvit sufletul meu din iadul cel mai de jos” (*Ps. 85, 12*). Uite și ce spune Sfântul Apostol Pavel: „Vreau... să se mângâie inimile voastre” (*Col. II, 2*) cu acestea pe care vi le-am zis. „Vi-l trimit pe Tihic, fratele meu prea iubit, slujitorul credincios și tovarășul de muncă întru Domnul... ca să știți cum ne aflăm și ca să mângâie inimile voastre” (*4, 8*).

– Se desfătă încă, când crede și trăiește **poruncile lui Dumnezeu**. Zice și Scriptura: „Poruncile Domnului sunt adevărate și drepte, veselesc inima” (*Ps. 18, 9*).

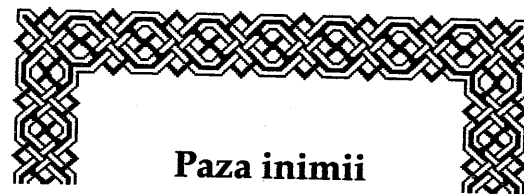
– Se desfată atunci când are **ajutorul și paza lui Dumnezeu**. „Domnul ajutorul și apărătorul nostru este, că în El se va veseli inima noastră” (Ps. 32, 19-20).

– Se bucură inima mea de florile **înțelepciunii lui Dumnezeu** (*Înțelepciunea lui Isus Sirah*).

– „Fii înțelept (în Dumnezeu), fiul meu, și se bucură inima mea” (*Pilde 27, 11*).

Se desfată inima atunci când există pace. De aceea se roagă în Scriptură, zicând: „să ne dea nouă veselia inimii și să fie pace în zilele noastre” (*Înțelepciunea lui Isus Sirah 50, 26*).

Multe sunt și pricinile duhovnicești ale bucuriei inimii; însă în toate cazurile când inima se desfată din pricinile cele duhovnicești, lipsesc și mâhnirea, și durerea, și părerea de rău. Pricinile duhovnicești nu strică inima, nu o robesc patimilor, așa cum se întâmplă cu bucuria pricinuită de cele materiale. Astfel inima se veselește fără teamă. Iar desfătarea inimii se revarsă asupra omului întreg. „Inima veselă este un loc minunat, pe când duhul fără curaj usucă oasele” (*Pilde 17, 22*) și aceasta se arată și pe fața care strălucește de bucurie: „inima veselă înseninează fața” (*Pilde 15, 13*).

Paza inimii

Este de mare însemnătate minunata dobândire a curăției și a luminării inimii. Însă de aceeași însemnătate pentru izbânda noastră este păzirea inimii.

Dacă dorim să fim fericiți, bucuroși și dacă bineînțeles dorim să avem de-a pururi dobândite bunele roade ale inimii curate de care am amintit, atunci este nevoie să păzim inima noastră. Să o ferim cu atenție de orice rău.

Porunca lui Dumnezeu este limpede și categorică. „Păzește-te să nu intre în inima ta gândul nelegiuit” (*Deuteronom* 15, 9). Și în alt loc completează: „Păzește-ți inima mai mult decât orice, că din ea țâșnește viața” (*Pilde* 4, 23). Prin orice faci, zice Domnul, ferește și îți păzește inima ta. Și fii atent să nu pricinuiesti vreo nelegiuire în inima ta.

Marele Vasile ne sfătuiește zicând: „Cu fiecare lucru și mijloc ce-l avem trebuie să ne păzim inima, pentru a nu pierde dinăuntru gândul și poimenirea lui Dumnezeu și, încă, să nu întinăm amintirea minunatelor gânduri și fapte legate de El prin imaginile necurate ale lucrurilor deșarte” (*Regulile Mari* 5).

Sfântul Nicodim Aghioritul, încercatul dascăl al vieții duhovnicești a inimii, ne învață scriind: „află acum... cum să-ți păzești inima ta de patimi și de gânduri; aceasta este camera rațiunii și în același timp a sufletului; taina și adâncul.... Deoarece, spune Sfânta Singlitichia, precum corabia din două pricini naufragiază – fie din pricina din afară a valurilor mari ale mării, fie din pricina lăuntrică – la fel și sufletul naufragiază din pricina simțirii lucrurilor exterioare de care este rănit, ori din cauza gândurilor rele și a patimilor care se găsesc înăuntru, în inimă. Pentru aceasta este mare nevoie să aibă atenție omul să se păzească, atât de simțirile plăcerilor sau de frumusețea lucrurilor, cât și în inimă de gândurile viclene și de patimi.

Mai degrabă trebuie să păzești inima de gândurile viclene decât simțirile de bucurie dăunătoare; căci precum neîngrijirea pompelor de scos apa scufundă pe neașteptate vasul în timp ce marinarii dorm liniștiți, la fel și gândurile relesupravegheate scufundă omul și-l păgubesc ca și faptele rele. Așa cum ne arată și Sfânta Singlitichia: «Vezi cum înnouează gândurile, frumusețea gândirii... și cu ochii-n patru cela caută acolo unde sunt puterile izbăvitoare»” (*Manual sfătuitor*, p. 108).

Este nevoie să păzim orice bun al inimii noastre. Cel mai mare bun pe care-l poate avea este dragostea către Domnul Iisus Hristos. Ce poate avea mai bun și mai valoros inima creștinului decât această dragoste, ca pe o comoară neprețuită păzită în adâncul vistieriei sale? Mulți vor încerca să ne fure din inimă această neprețuită dragoste către Hristos. Trebuie să punem paznici spre a o păzi. Sfinții Părinți ne arată cum ne putem păzi și păstra această dragoste.

Străduința de a avea neîncetat mintea noastră în dragostea lui Hristos, asupra **preadulcelui nume al lui Iisus Hristos**, este unul din paznicii destoinici. Repetarea neîncetată a numelui lui Iisus este de mult ajutor în împrospătarea și păzirea iubirii din inimă către Acesta.

Sfântul Nicodim Aghioritul, pentru a întări această părere, ne prezintă un exemplu din istoria bizantină. Spune deci acesta că „atunci când

mama împăratului Leon cel înțelept și-a pierdut fiul, pe care îl goniseră din Constantinopol, și nu-l mai avea aproape, spre a-l vedea și a se mângâia puțin, nu a făcut nimic altceva decât a repetat neîncetat numele său. Exact așa și inima care-L iubește pe Iisus, de vreme ce Iisus este în ceruri și nu-L vede spre a se desfăta de El... îi păstrează chipul și-și mângâie dorirea și dragostea către El cu neîncetata pomenire a sfântului Său nume, strigând mereu cu iubire și lacrimi și cu inimă rănită: „Iisus al meu, prea iubite Doamne” (*Manual sfătuitor*, p. 126).

Vrăjmașii inimii noastre, diavolii, se înfricoșează de pomenirea numelui lui Iisus. De aceea zice Sfântul Ioan Scărarul „cu numele lui Iisus lovește-i pe vrăjmași” (*Scara – Cuvântul* 27). Astfel se poate păzi de aceștia.

Un alt paznic care sigur va păzi inima este pacea. **Pacea lui Dumnezeu.** Inima care găsește pacea, care nu este tulburată de puținătatea credinței, de invidie sau gelozie, de dorințe rușinoase, de ură și altele este cu siguranță ocrotită. Pacea lui Dumnezeu este un bun paznic. Sfântul Apostol Pavel ne adevărește zicând: „Și pacea lui Dumnezeu care covârșește orice minte să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus” (*Filipeni* 4, 7).

Rugăciunea este alt bun paznic al inimii noastre. Și din nou vă amintesc de rugăciunea

inimii și a minții: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. Dar și oricare altă rugăciune poate acoperi inima noastră de toate relele care o amenință. De ar putea tot omul să se roage neîncetat! Atunci inima ar fi deplină. Nu ar fi înfricoșată de nimic.

Munca, de asemenea, este un bun străjer al inimii noastre. Creștinul care se îngrijește să muncească spre slava lui Dumnezeu și pentru iubirea de aproapele și... de asemenea, pentru curățirea sa proprie spre a se învrednici de darurile lui Dumnezeu, acest creștin își ferește inima de multe necazuri. Să nu uităm înțeleptul cuvânt care zice că „lenea este mama tuturor relelor”. Și să ne amintim că Cel singur curat, Domnul, lucrează neîncetat. „Tatăl meu până acum lucrează; și Eu lucrez” (*Ioan* 5, 17). Lucrarea faptelor bune, slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor, înmulțirea darurilor cu care ne-a dăruit Dumnezeu trebuie făcute și cu scopul de a ne păzi inima.

Cel cu siguranță bun și sigur paznic al inimii este **Sfântul Înger**, care are și misiune de la Dumnezeu de a ne proteja. Cea mai importantă lucrare a lui este aceea de a ne feri inima, de vreme ce acolo este centrul întregii noastre existențe trupești și sufletești. Cu înțelepciune ne rânduiește Biserica să ne rugăm în fiecare seară,

în ultimele rugăciuni, către Sfântul Înger, „păzitorul nevrednicului meu suflet”.

Diavolul luptă necurmat cu inima creștinului. Și prin ispitele din afară, și prin războiul interior. Acesta din urmă ni-l poartă, putând fi și înăuntrul nostru, iar acest război îi poate aduce câștig de cauză mai ales când creștinul nu știe sau nu se îngrijește de faptul că diavolul poate fi înăuntrul lui. Și chiar asta se străduiește diavolul să facă: să nu știe oamenii sau să nu se îngrijească de faptul că există înăuntrul lor, apărându-se doar în afară, lăsând nepăzită inima lor. Inima este cel mai important loc al luptei cu diavolul și acolo trebuie să clădească creștinul cel mai bun zid și să instituie cea mai bună pază. Trebuie neapărat să precizăm că, deși diavolul poate să fie înăuntrul omului, nu poate fi în adâncul inimii. În adâncul inimii omului există, din momentul Botezului, harul lui Dumnezeu, precum zice Sfântul Diadoh al Foticeii. Însă înăuntrul nostru mai puțin adânc lucrează cel care dorește s-o cucerească, diavolul. Primejdia este foarte aproape, de aceea, chiar dacă repetăm, spunem că este mare nevoie de priveghere neîncetată.

Inima noastră este destinată a fi tronul lui Dumnezeu. Aici, pe acest tron, sălășluiește dumnezeiescul har și oferă fără încetare neprețuite daruri omului care și-a făcut inima tron al Lui. Acest

tron dorește să-l cucerească diavolul. De altfel, a și fost tronul lui până la Botez. O dată cu Botezul, inima noastră a devenit tronul lui Dumnezeu.

Iată ce zice Sfântul Nicodim Aghioritul despre aceasta: „Înainte de Sfântul Botez, inima ta era tronul păcatului strămoșesc și al stăpânirii diavolului, iar mai târziu, după ce ai fost botezat, s-a surpat stăpânirea diavolului din tronul inimii tale și a devenit tronul dumnezeiescului har, iar tu, cel mai înainte umilit de păcat, ai fost înălțat la dumnezeiasca înfiere. Cum a zis Sfântul Diadoh al Foticeii, «din Sfintele Scripturi... că până la Sfântul Botez, harul era scos afară, îndemnând sufletul spre lume, iar satana se cuibărea în adânc, și toate ieșirile minții erau cu meșteșug astupate, din această clipă a reînnoirii este scos afară diavolul și intră harul» (*Capete ascetice – Filocalia*). Fii atent deci, frate, ca nu cumva din gândurile viclene sau din viclenele cuvinte și fapte ale tale să-ți faci iarăși inima din tron al harului, tron al păcatului și al vrăjmașului; căci obișnuiește necuratul duh atunci când este izgonit din om prin Sfântul Botez să se întoarcă iar din locul în care a fost izgonit, în inimă; și în timp ce găsește ocazia dată de întârzierea lucrării duhovnicești, locuiește în aceasta și astfel devin cele din urmă ale omului mai rele decât cele dintâi, precum zice Domnul în Evanghelie (*Matei 12, 45*).

De vreme ce vrei, iubite frate al meu, ca inima să-ți fie tron al dumnezeiescului har și al virtuții, și nu al păcatului sau al diavolului, trebuie să ai

mereu lucrare și aplecare rațională în inima ta, precum trebuie, și să nu lași vrăjmașul să grăiască lăuntric inimii tale, gândurile cele hulitoare, rușinoase și rele pe care acesta le vrea. Și trebuie, adunând toate ale minții tale înlăuntrul inimii și lăsând toate celelalte gânduri, să spui scurta și dintr-un gând rugăciune: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul Lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul», ținând și răbind respirația ta. Aceasta pentru că sfântul și înfricoșătorul nume al lui Iisus Hristos, rostit totdeauna în inima ta, va sfâșia diavoli ca o sabie ascuțită, precum a zis și Ioan Scărarul: «Numele lui Iisus îi chinuie pe cei care ne luptă»; și patimile ți le arde și gândurile viclene le împrăstie, și sufletul ți-l curăță și ți-l sfințește, făcându-l tron al dumnezeiescului har și sălaș al Sfintei Treimi.

Precum zice Marele Macarie: «inima stăpânește peste toate măduarele și atâta vreme cât se supune legilor harului, împărățește peste toate gândurile. Acolo este ținta, acolo este scrisă de către har Legea Duhului; unde acolo? În mădularul stăpânitor, în tronul harului, unde sunt rațiunea și gândurile și toate cele ale sufletului» (*Omilia 15*), în inimă deci, precum tâlcuiește Grigorie al Tesalonicului (în *Filocalia*); să știi deci că inima ta trebuie să fie tron numai al harului și nu și al nelegiuirii, căci precum este, bucuria nu are legătură cu întunericul și Hristos cu Veliar, cum zice Pavel, la fel nu are legătură tronul harului cu cel al nelegiuirii. «Nu va sta împreună

cu Fiul scaunul fărădelegii, cel ce face asuprire împotriva legii» (*Psalm 93, 20*); pentru aceasta și Duhul Sfânt cere să-i dai doar lui inima ta. «Dă-Mi, fiule, inima ta» (*Pilde 23, 26*). Deci păzește-ți inima mai mult decât orice, precum și Duhul te îndeamnă (*Pilde 4, 23*)» (*Grădina darurilor*, pp. 223-224).

Scopul nostru cel mai râvnit trebuie să fie ocrotirea inimii noastre. Să nu pierzi nimic din ce are bun, nimic din darurile lui Dumnezeu. Să nu clădești lucruri rele și bolnăvicioase; să nu se murdărească de gânduri rele care depărtează inima de Dumnezeu, după cuvântul Sfintei Scripturi, „Cugetele viclene depărtează de Dumnezeu” (*Înțel. 4, 3*). Să nu te învârtosezi, ca nu cumva să devii ca piatra, ca fierul.

Păcat de omul care are inima împietrită, care nu e mișcat de cuvântul Dumnezeului Sfânt (*Evrei 3, 8*) și nici de cuvântul oamenilor. Să nu devii indiferent, să nu-ți ajungă inima nesimțitoare față de păcat, ca inimile celor idolatri și ale ateilor. De aceea și Sfântul Apostol Pavel zice: „întunecați fiind la cuget, înstrăinați fiind de viața lui Dumnezeu din pricina necunoștinței care este în ei, din pricina împietririi inimii lor. Aceștia petrec în nesimțire și s-au dat pe sine desfrânării săvârșind cu nesaț toate faptele necurăției” (*Efesenii 4, 18-19*).

Rostul nostru cel mare trebuie să fie continuă sfințire a inimii noastre. Cugetând în inima noas-

tră la sfințenia Sfintei Treimi, la sfințenia Domnului Iisus Hristos, la cea a sfinților Bisericii și în special la sfințenia inimilor lor, se va naște în noi dorința de a deveni și noi sfinți ca aceștia, de a dobândi și noi o astfel de inimă.

Rostul nostru cel mai adânc trebuie să fie îndumnezeirea inimii noastre. Să devină dumnezeiască. Să devină îmbunătățită. Să devenim „desăvârșiți precum și Tatăl nostru cel din ceruri desăvârșit este” (Matei 5, 48).

O, de ne-am hotărî toți creștinii să facem pentru lumea asta ca tot interesul pentru cele exterioare, pentru lucruri străine, pentru frumusețea lumii, pentru persoane și fapte să-l lepădăm... și dacă ne-am hotărî să ne întoarcem privirea și interesul către cele interioare ale noastre, către starea noastră lăuntrică, către lucrurile din adânc ale noastre, către frumusețea inimii noastre, către ordinea lumii interioare !

O, de ne-am hotărî noi, creștinii, să lăsăm pentru puțin multele „cuvinte frumoase”, multele „fapte bune”, multele „chipuri ale sfințeniei” și să ne întoarcem drept către inima noastră... Dacă ajungem vreodată la deznădejde, la disperare, toate aceste fapte nu ne salvează și nici nu ne vor salva vreodată, ci, dimpotrivă, de cele mai multe ori sunt doar măștile și înșelăciunile diavolului,

care în numele tuturor acestor fapte ne abate de la Ortodoxie și de la mântuirea noastră.

O, de ne-am hotărî creștinii, monahii, duhovnicii, păstori, episcopii, mulți dintre noi deznădăjduiți, să părăsim fățărnicia spre a ne zidi oameni cu adevărat buni, cu bună viață, cu un caracter bun, spre „răspuns bun la înfricoșătoarea Judecată”... și de ne-am ajuta fiecare pe sine și unul pe altul să ne îngrijim de cele lăuntrice, de desăvârșirea inimii noastre, de sfințenie...

O, dacă ne-am hotărî să ne concentrăm în inimă, să o îngrijim mai mult decât trupul. Dacă ne-am îngriji de curățirea ei, de împodobirea ei, de întărirea ei mai mult decât ne îngrijim de trup, de curățenia lui, de frumusețea lui, de sănătatea și integritatea lui !

O, dacă ne-am da silința încontinuu către sfaturile și învățăturile Ortodoxiei, ca întregul interes să se întoarcă în primul rând spre starea inimii, spre curățirea ei, spre sfințirea și spre desăvârșirea ei ! Atunci se va umple Biserica de sfinți, de biruitori.

Și dacă această mică carte va fi pricină cititorului de a citi și altele asemănătoare,

Slava fie a lui Dumnezeu !

Cărți de folos:

– *Sfânta Scriptură* sau *Biblia*, ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992;

– *Patericul*;

– *Filocalia*;

– *Scara Sfântului Ioan Scărarul*;

– *Grădina darurilor*, Sfântul Nicodim Aghioritul;

– *Manual sfătuitoare*, Sfântul Nicodim Aghioritul;

– *Nevoințe ascetice*, Sfântul Issac Sirul;

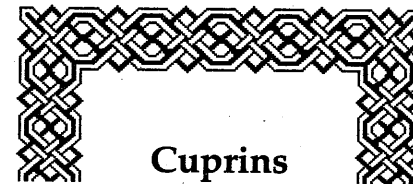
– *Sfântul Grigorie Palama*, Monah Teoclit Dionisiatul;

– *Dialoguri la Atos*, Monah Teoclit Dionisiatul;

– *Fiule, dă-mi inima ta*, Sfântul Ignatie Briancianinov;

– *O noapte în pustia Sfântului Munte*, Mitr. Hieroteos Vlahos

– *Omul – animal îndumnezeit*, Panaiotis Nellas

Cuprins

Prolog	7
Inima înainte de toate	9
Ce este inima	13
Rostul inimii	19
Unde se află inima	21
Inima este centrul ființei	23
Lăcașul Sfintei Treimi	25
Împărăția lui Dumnezeu este în inima noastră	27
Împărăția păcatului	30
Iubirea din inimă	35
Cât valorează virtuțile inimii	38
Fățărnica este urâtă înaintea lui Dumnezeu	43
Curățirea inimii	50

Bunătățile inimii curate	68
Din inimă curată	73
Căldura și luminarea inimii	75
Desfătarea inimii	77
Paza inimii	81
Cărți de folos:	92
Cuprins	93

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Afinelor nr. 24, sector 4,

75136, București

Tel., fax 01-336.79.13

e-mail: sophia@fx.ro

Societatea de Difuzare **SUPERGRAPH**
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă cele
mai bune cărți de spiritualitate, teologie, cultură
religioasă, filosofie apărute la edituri de
prestigiu sau orice alte cărți din domeniu.
Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.